

'Heere Jezus, het was toch Uw wil!'

Mijn bekering en roeping tot het predikambt
door H. Hofman

Op 5 juni 1902 ben ik te Sliedrecht geboren. Mijn vader bezat door Goddelijke genade veel geestelijke kennis. Drie maanden voor mijn tiende jaar verloor ik mijn moeder, wat een zeer zware slag was. In die tijd had ik diepe indrukken van dood en eeuwigheid, ik had dat trouwens al zolang ik heugenis heb. Ik was 5 jaar, toen op Koninginnedag een muziekkorps voorbij ons huis ging. Opeens was het voor mij, of het oordeelsdag werd en Christus op de wolken des hemels kwam om de bokken van de schapen te scheiden. Ik barstte in tranen uit, want waar zou ik onder gesteld worden?

In de winter van dat jaar vroor het. De hemel was wolkeloos en ik ben naar buiten gegaan en uit de wind op de grond gaan liggen, om te kijken of ik ook een licht kon zien boven de zon, net als Saulus toen hij naar Damascus ging. Als ik dan de Heere Jezus zag, zou ik vragen of Hij mij wilde bekeren, omdat ik het zo benauwd had en zo'n angst voor de dood. Ik heb mij bijna blind gekeken en ben huilende naar moeder gegaan en ik zei tegen moeder: God is er niet en Jezus ook niet; ik heb goed gekeken, heus, het zijn praatjes van de mensen. Wat moeder en vader ook zeiden, het maakte geen indruk op mij. 's Avonds ben ik met een akelig gevoel, zonder bidden, gaan slapen. 's Nachts werd ik wakker; de klok sloeg 2 uur. Daarna sliep ik niet meer. Op eens was het voor mij of het dak van ons huis weggeschoven werd. Ook ging de hemel open en daar was zulk een heerlijk, beminnelijk Persoon! Die kwam bij mij en ging weer heen naar de hemel. Het dak en de hemel sloten zich weer toe. Dat gezicht is mij steeds bijgebleven en het heeft mij voor veel zonde bewaard. Want er was een God in de hemel, die alles zag, en eenmaal zou ik voor Zijn rechterstoel moeten verschijnen. Ik geloofde, dat die heerlijke en beminnelijke Persoon de Heere Jezus was.

Later is het gebeurd dat er eens een zonsverduistering was en ik heb toen een sterke indruk gehad van Jezus' liefde, daar Hij drie uren in de grootste smarten aan het kruis hing terwijl de zon verduisterd werd, om voor de zonde te boeten en te betalen, Sindsdien heb ik altijd gebeden of God mij wilde aanzien in Jezus Christus, die voor de zonde had geboet en betaald met Zijn dierbaar hartebloed. Ik was een liefhebber van lezen en las ook veel in de Bijbel. Toen ik wat ouder werd, is de ernst om tot God bekeerd te worden gaan afnemen, doch nooit geheel weggegaan. Wel had ik altijd een leeg en troosteloos gevoel over me. Niets gaf hier vervulling. Het gebeurde soms dat ik anderen vermaakte met kwinkslagen of grappen, terwijl ik tegelijkertijd de zinledigheid van mijn leven zag. Dan kon ik wel huilen van armoede en verdriet. Kortom, ik was ongelukkig. Mijn leven was zonder doel.

Op 16 januari 1924 is er een keerpunt in mijn leven gekomen. Ik stond bij het sterfbed van vader's vader. Hij was een begenadigd man. Hij nam van allen afscheid en tegen mij zei hij: mijn ondervinding in dit leven is geweest, wat Mozes heeft gesproken, t.w. het uitnemendste in dit leven is moeite en verdriet. En kind, jij leest zo veel - en daar is niets op tegen - maar veel lezen is vermoeiing des vleses; daarom wens ik je toe, de vreze des Heeren; want die is het beginsel der wijsheid. Nadat hij van allen afscheid had genomen, zei hij: Het is, of ik lig in het hemelgoud. Met een glimlach op zijn gelaat ontsliep hij. Ik heb verbaasd staan kijken naar de vrede die van hem afstraalde, en het was voor mij of iemand sprak: Wie merkt, dat de adem van de kinderen der mensen opvaart naar boven, en de adem der beesten nederwaarts vaart in de aarde? (Pred. 3 : 21). Ik zag om mij heen om te zien wie dat sprak. Van Samuël lezen wij: Hij kende de stem des Heeren niet en het Woord des Heeren was aan hem nog niet geopenbaard. Zo was het ook met mij. Wij lezen van Lazarus: En het geschiedde, dat de bedelaar stierf en van de engelen gedragen werd in de schoot van Abraham. Dit was ook het deel van grootvader. Hij had God gevreesd en was eeuwig gelukkig. Daar ik God niet vreesde, en slechts netjes godsdienstig was, bleef er voor mij niets anders over dan de hel. Ik was in de grond van de zaak een vijand van God. Mijn gehele leven zag ik als één lange, zwarte keten van zonde. Dingen waar ik nooit meer over had gedacht, kwamen terug, alsof het gisteren was gebeurd.

Al zou er tegen mij gezegd zijn: Man, maak je hierover niet zo druk, dan zou ik geantwoord hebben: Je moest het maar eens gevoelen, 21 jaar oud, en nu al te weten, dat het voor eeuwig verloren is. Ik had het zo benauwd dat ik niet wist wat te beginnen. Tegen niemand durfde ik hierover te praten. Toen Opa begraven werd, spoot bij de groeve het bloed uit mijn neus, want in die grote dag der dagen zou hij mij mede verdoemen. O! was ik maar nooit geboren. Vier weken heeft dat geduurd en mijn ademtucht was, dat ik, als ik alleen was, mijn tranen de vrije loop kon laten en jammeren: mijn zonden, mijn zonden.

Op een zondagmorgen keek ik heel de kerk rond en dacht: Al deze mensen konden nog wel bekeerd worden, behalve ik. Toen ik daar zo zat heb ik, met een zakdoek voor mijn gelaat, op de bank voorover gebogen, zitten schreien. Doch plotseling was het, of iemand zijn hand op mijn hoofd legde en sprak: Die liefdegeur moet elk tot liefde nopen. Een grote blijdschap ging in mij werken en ik mocht nog even naar het gepredikte Woord luisteren. Maar nauwelijks thuis gekomen was alles weer weg, en ik was nog ongelukkiger dan tevoren. De daaropvolgende zondag, toen ik 's morgens in de kerk zat, wilde ik weer zo luisteren, maar dat ging niet.

Al de vloeken der wet waren voor mij. Zo ging het ook in de avonddienst. Ik ben bevende naar huis gegaan. Toen ik bijna thuis was kon ik niet meer verder en ben met mijn handen boven mijn hoofd tegen een muur gaan staan; daar is zulk een droefheid naar God in mij gaan werken dat ik die niet onder woorden kan brengen. Dat ik naar de hel moest was billijk. Dat had ik verdiend. Maar dat was eeuwig buiten Gods gunst en liefde.

O,! dat kon ik niet verdragen en ik dacht te sterven van smart en zielepijn. Eeuwig buiten God te vallen; eeuwig met duivelen en verdoemden die goede God vloeken, dat kàn ik niet! Doch daar kwam met kracht dit woord in mij: 'Alzo lief heeft God de wereld gehad dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een iegelijk die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe.' Daar ging zo'n kracht van uit; alles in mij was aangedaan en tintelde van de liefde Gods. Daarop antwoordde ik: O, God, bent U zo'n God! al is er geen hemel tot beloning en geen hel tot straf, U bent waardig gediend te worden om Uwzelfs wil. Hier hebt U mijn geboeide handen, doet U met mij, naar ziel en lichaam, naar Uw wil en welbehagen. Ieder had ik wel op willen wekken God te vrezen. Daar is de gehele wereld, met alles wat er toe behoort, in het niets gezonken als ijdelheid en ik heb God en Zijn dienst gekozen, en dat heeft mij nooit berouwd. Daarna is alles veranderd. Had ik vier weken lang de Bijbel niet durven lezen omdat al de vloeken voor mij schenen te zijn, nu, waar ik ook las, las ik Gods goedheid, roemende tegen het oordeel dat ik had verdiend. Het was zelfs alsof in de natuur alles was veranderd. Alles predikte mij Gods goedheid en liefde, wat mij in tederheid en liefde aan Hem bond en deed zeggen: Ik zal U hartelijk liefhebben al de dagen mijns levens.

Zes weken heb ik in deze ruimte mogen leven, zonde zag ik niet, die lag geheel ten onder. Ik had het zo wel willen houden, elke dag liefde en blijdschap, zonder zorg.

Onverwachts is het anders geworden. Ik was in Dordt op de biddag geweest en had goed kunnen luisteren. Toen ik 's avonds aankwam bij het schip van mijn vader, waar ik op voer, zag ik in één ogenblik de staat van mijn hart en ik zag mij overheerst door de zonde. Wat moest ik beginnen. Ik kreeg het doodsbenuwd. Ik dacht: nu ben ik met de gewassen zeug wedergekeerd tot de wenteling in het slijk. Ik durfde schier niet alleen op het schip te gaan. Tenslotte heb ik het toch gewaagd. Ik nam de Bijbel, maar door Gods voorzienigheid lag daar een boekje in van ds. Verhey en daarin las ik, dat een oude christin tegen ds. Verhey zei, toen hij zijn hart had opengelegd: Zo moet het juist met je gaan, anders maak je je grond van je toestand in plaats van Jezus Christus. Dat heeft mij gesterkt om niet bij de pakken neer te gaan zitten. Ik ben daarop erg ongelukkig geworden; ik wilde God dienen, maar dat kon ik niet; wel zondigen. Mijn geval leek mij zeer vreemd, totdat dit woord in mijn hart kwam: En

zij kwamen te Elim, aldaar waren twaalf waterfonteinen en zeventig palmbomen; en zij legerden zich daar. Daarin lag mijn geval verklaard. Ook ik was in een Elim gekomen, maar moest weer verder. God had op die reis door die grote en vreselijke woestijn voor hen gezorgd, het had hun aan niets ontbroken. Toen heb ik geloofd dat Hij ook voor mij alles wilde zijn, maar ik moest mij laten leiden.

De kracht van deze zaken ging zakken en ik ben in grote duisternis geraakt. Ik dacht, dat ik tegen de zonde moest strijden en dan zou God mij helpen, om zodoende een beter mens te worden en Gode welgevallig zijn. Ik werkte mij echter al dieper de put in. Door mij werd totaal niet begrepen dat het Gods oogmerk is dat wij ons die staat zullen onderwerpen, dat wij onbekwaam tot enig geestelijk goed zijn.

Op een zaterdag was ik ten einde raad. Ongerechte dingen hadden de overhand over mij. Toen ik 's avonds op de catechisatie zat, dacht ik: dit is de laatste avond dat ik hier ben. Straks word ik weggestuurd zoals een melaatse in Israël. Maar wat is dat meegevallen. Onze oude leraar kwam binnen en zei: Ik zag jullie zo-even binnenkomen en dacht, de wereld heeft het hare en daar kunnen jullie het niet vinden. Gods volk heeft wat degenen die in de wereld leven niet hebben, want als zij dat hadden zouden ze ook zalig zijn. Jongens, ik kan jullie niets geven, geef zelf maar een versje op om te zingen. Ik gaf op Psalm 25 : 2. Na het zingen ging hij met ons op de knieën en onder het bidden gevoelde ik: hij brengt ons waar wij niet kunnen komen. Nadat de vragen behandeld waren, is hij gaan spreken over deze woorden uit Jesaja 54: Zing vrolijk, gij onvruchtbare. Dat heeft God willen gebruiken om mij te doen zien, dat ik in Adam ten gronde was gegaan en dat er uit mij geen vrucht was te verwachten in eeuwigheid. Dat al mijn tobben ijdelheid was, maar dat ik mij die verloren staat moest onderwerpen. O! wat is er toen op een heerlijke wijze gaan uitblinken, wie God was in de werken Zijner genade, Die Zelf daarstelt dat verloren zondaren vrolijk konden zingen. Het Evangelie ging voor mij zo open. Hier nodigde God Zelf met deze woorden: Wendt u naar mij toe en wordt behouden. Sindsdien heb ik dat wanhopige gevoel niet meer zoals voorheen gehad. Als mijn zonde en verderf mij drukten, dreef dat mij naar God toe, want bij de Heere waren gerechtigheden en sterkte en uitkomsten tegen de dood. Ik merkte op dat ds. Van der Groe dat noemt: gelovig bidden. Ook is het op een avond voorgevallen dat ik naar bed ging om alleen te zijn, om mijn verdriet uit te kermen dat ik een staat innam, waarin ik die goede God niet anders dan verdriet kon aandoen en tot toom kon verwekken. Ik viel op mijn knieën voor het bed neer en liet mijn tranen de vrije loop, maar ik kon geen woorden vinden om te bidden. Mijn gedachten stonden stil en er is zich in mij gaan uitspreken uit Psalm 51:

Gena, O God gena, hoor mijn gebed; en, ik kan het niet anders uitleggen, er werd als in mij gebeden en ik zei het na. Ik was ten hoogste verbaasd. Doch later heb ik verstaan dat de Heilige Geest in en voor mij bad.

Nu zal ik nog een geval vertellen dat kort daarna gebeurde. Er was iets voorgevallen met mensen, waarvan ik achtte, dat er 'een ander leven' in hen was. Ik kon niet begrijpen, dat zij zo hadden kunnen handelen. Hoe konden zij dat voor God verantwoorden? Het voorgevallene stuitte mij tegen de borst en ik was zo van streek dat ik er 's avonds niet van kon slapen. Ik was boos en verkeerd en lag te tobben. Ik probeerde weer eens in een andere houding te gaan liggen en tot mijn grote schrik ontdekte ik, dat ik geen kracht had. Ik probeerde mijn broer, die naast mij lag, aan te stoten. Dat ging niet. Roepen ook niet. Ik dacht, nu heb ik een beroerte; dat is het einde. Alles werd zwart voor mijn ogen; ik hoorde als het geloei der duivelen en het gekerm der verdoemden. O! in één woord, vreselijk! Wat moet dat zijn daar eeuwig te zullen zijn, waar de worm van wroeging niet sterft en de vlam van Gods toom niet wordt uitgeblust. Ik gevoelde mij wegzinken. Meer weet ik niet daarvan te zeggen. 's Morgens moesten wij direct gaan varen en ik had geen gedachte als alleen aan mijn werk. Plotseling schoot mij te binnen wat ik in de afgelopen nacht had meegemaakt. Ik stond te beven van aan-

doening; dat de put nog niet was toegesloten! Het was nog het heden der genade. O! wat een wonder. Ik heb moeten laten gaan hoe anderen waren en handelden. Het kwam er voor mijzelf op aan. 's Zaterdags op de catechisatie vertelde ik mijn ervaring en vroeg ik: hoe komt dat nu, dat er geen nood bij mij is, want ons leven hangt toch aan een zijden draad. Ik kreeg ten antwoord: geloof jij werkelijk dat je daar eenmaal zal verzinken? Op dat ogenblik heb ik innerlijk gevoeld dat er bij mij hoop was op die levende God en dat ik mijn ziel nog eens als een buit zou mogen wegdragen.

Veel strijd is nadien mijn deel geweest; mijn staat kwam al meer open en satan probeerde mij vrees voor God in te boezemen, om te verhinderen dat ik mijn toevlucht tot God zou nemen. Maar als ik onder de prediking zat, werden raadsels opgelost en knopen ontbonden. Ik reisde als het ware op het kompas van het Evangelie.

Dit heeft geduurd tot ik onverwachts in andere omstandigheden ben terecht gekomen. Er kwamen zaken voor de dag, die niet waren naar de reinheid van het heiligdom en waarin ik betrokken werd. Zaken die zeer stotend waren en waarvan ik veel verdriet had, terwijl ik er niets aan kon veranderen. Hierover heb ik God dag en nacht aangeroepen en het gehele geval werd mij van de schouders genomen met de woorden uit Psalm 32 (berijmd):

Mijn leer zal u, O mens, naar het recht doen hand'len,
En wijzen u den weg, die gij zult wand'len,
Ik zal u trouw verzellen met Mijn raad,
terwijl Mijn oog op u gevestigd staat.

Dit heeft geduurd van maandag tot woensdagmiddag. Die middag was ik alleen en nadat ik enkele hoofdstukken uit de Bijbel gelezen had, ging ik op mijn knieën en vroeg God wat Hij bedoelde met: Mijn leer zal u, O mens, naar 't recht doen handelen. En het Goddelijk antwoord was: 'God wil dat aan Zijne gerechtigheid genoeg geschiede, daarom moeten wij aan haar, *òf* door onszelf, *òf* door een ander, volkomen betalen.' (Catechismus, zondag 5). Ik schrok zo geweldig dat (het mag dwaas schijnen) ik onder het bed kroop, om mij voor God te verbergen, zoals de vier zonen van Oman, de Jebusiet, zich verborgen, toen zij de engel des verderfs zagen met uitgetrokken zwaard. Ik beefde als een riet. Zo vond mijn vader mij, en daar hij een wijs man was, heeft hij mij tot kalmte en nuchterheid gebracht. Maar de schrik en de ernst bleven mij bij. Ik durfde niet te gaan slapen, want ik dacht dat ik in de hel zou ontwaken. Inmiddels was het zaterdag geworden en 's avonds ben ik van uitputting in slaap gevallen tot zondagmorgen acht uur en ik werd uitgerust, verkwikt en kalm wakker. Ik had grote begeerte om op te gaan naar Gods huis om te horen wat God ons te zeggen had. De dienst begon met het zingen van Psalm 122 vers 1 en 2. Het is een mooie wijs en het zijn schone woorden en ik heb uit volle borst meegezongen, totdat wij kwamen aan: Want d'achtb're zetel van 't gericht. Daar raakte ik mijn aanzijn kwijt, ik wist niet meer dat ik in de kerk was, want God ontdekte Zich in al Zijn volmaakte deugden, Die krachtens de reinheid van Zijn Wezen niet met de zonde te doen kon hebben, maar die moest haten en straffen.

Ik was in zonde ontvangen en geboren. Daar is alles als uit mijn handen gevallen, wet- en plichtsbetrachtingen, godsdienstformaliteiten, mijn omkering, bemoeienissen, enz. Het was een verloren zaak. God was een heilig Wezen die Zichzelf niet kon verloochenen. Hij kon van Zijn rechten geen afstand doen. Ik had de hel verdiend en kon niets tot verontschuldiging inbrengen. Ik verwachtte naar de eeuwige rampzaligheid verwezen te worden. Maar dat gebeurde niet.

God sprak: Wie is Hij, die met Zijn hart borg worde? Toen is Christus Jezus aan mij geopenbaard in de graveerselen van Zijn eeuwige zondaarsliefde. Wie is er, die onder woorden kan brengen wat dit is. Ik zag, dat ik al wat ik in het paradijs verloren had, weer

terug kon krijgen door Hem. Ik mocht inblikken in Zijn liefdehart, dat was als één vuurgloed in zondaarsliefde. Daar spatten de vonken uit. Hij wilde zondaren zalig maken, van zonde, schuld en oordeel verlossen en in gunst en in gemeenschap van God brengen. Het gehele werk van zaligheid was opeens voor mij open. God was met ons lot bewogen van voor de grondlegging der wereld. Hij had Zijn Zoon gegeven tot een Borg en Middelaar. Hij had door de Heilige Geest mij dat geopenbaard. God was één in Wezen, onderscheiden in drie Personen. Ik heb dat eerste artikel van de geloofsbelijdenis menigmaal opgezegd om mijn geest te luchten: Wij geloven allen met het hart en belijden met de mond, dat er is een enig en eenvoudig geestelijk Wezen, hetwelk wij God noemen: eeuwig, onbegrijpelijk, onzienlijk, onveranderlijk, oneindig, almachtig; volkomen wijs, rechtvaardig, goed, en een zeer overvloedige fontein aller goeden. O, die liefde van God in het zenden van Zijn Zoon in onze staat. Het is voor mij geweest, of ik met de herders in Bethlehem's stal heb medegeknield, om dat geboren Kindeke te aanbidden. Gethsémané, Golgotha, de Olijfberg, wat daar is geschied, is zo voor mij geweest of ik er getuige van ben geweest. Alles in mij was verwondering en aanbedding. Tot dinsdag toe heeft die ruimte in me gewerkt. En ik moest maar zingen:

De Heer is mijn herder, ik heb al wat mij lust. Hij zal mij geleiden, naar grazige weiden, Hij voert mij al zachtkens, aan waat'ren der rust. 's Avonds ging ik naar bed en van vermoeidheid viel ik in slaap. Toen ik wakker werd scheen de zon al; het was een prachtige morgen; maar bij mij was het droevig gesteld. Al die ruimte en dat zielsgenot was weg. Ik ben op mijn knieën gaan bedelen om genade en dat alles weer terug mocht komen, maar er is gebeurd, waar ik Gode tot aan mijn dood toe dankbaar voor ben. Ik kreeg te zien wat er bij mij was gebeurd en wat er niet was gebeurd. Toen ben ik tegelijk verblijd en bedroefd geweest. Want helder en klaar zag ik dat 'de deur der hope in het dal van Achor' mij was ontdekt. Ik had één geluk bij mijn ongeluk. Ik kon zalig worden uit genade en dat was ontzettend groot; daarom was ik zo verblijd. Toch heb ik ook hard geweend, want ik zag dat ik nog in mijn oude staat was gebleven. Daar was niets in veranderd en dat was een zeer grote teleurstelling. Tenslotte overdacht ik alles nog eens en ik heb gezegd: God, ik ben 22 jaar; ik wens U te kennen zoals al Uw ware Bondsvolk U kent; mag ik dragen en opnemen al wat er voorkomt, tot het einde toe? O, dat ik mag zijn tot eer van Uw Heilige Naam, want ik ben Uw schepsel, oorspronkelijk daartoe geschapen.

Toch is er een hele wijziging gekomen in mijn werkzaamheden omtrent mijn eeuwig heil. Ik zag helder en klaar, zoals ik het voordien niet had gezien, dat Jezus Christus het voorwerp des geloofs was en dat Hij het middelpunt van het Evangelie is. Ook dat ik de dag Zijner verschijning in onverderfelijkheid had liefgekrege. O, die brandende liefde in mijn hart. Kon ik U in mijn harte sluiten; O, zoete Jezus die ik min; Gewis, Gij bleef niet langer buiten; Maar 'k sloot U eeuwig bij mij in. Daarbij kwam nog dit wonderlijke, dat ik Christus, wààr ik in de Bijbel las, als met een gouden draad door oud- en nieuw testament, in al zijn Middelaarsheerlijkheid zag. Het Hooglied van Salomo is voor mij wekenlang het dierbaarste uit de Bijbel geweest. Het bracht mij op de knieën om God aan te roepen en te pleiten op Zijn Woord, waarin Hij heeft geopenbaard dat Hijzelf die weg had uitgedacht om door Jezus Christus zalig te maken die geloven. Ik stortte mijn hart uit tot het leeg was. Daarna werd het weer vervuld met nieuwe uitgangen tot Die schoonste der mensenkinderen. Ik gaf Hem al de namen die in de Bijbel voorkomen om mijn hart te luchten.

Op een morgen werd ik wakker en het was of mij gevraagd werd: Waarom wordt de Zone Gods, *Jezus*, dat is, dat is Zaligmaker genoemd? Het antwoord heb ik gegeven uit de diepste grond van mijn hart: Omdat Hij ons zalig maakt en van al onze zonden verlost; daarbenevens, dat bij niemand anders enige zaligheid te zoeken of te vinden is. (Zondag 11. Vr. 29). O, die ruimte welke toen in mij is gaan werken. Ik zocht mijn zaligheid in Hem; ik hield er geen afgoden op na. Het was mij of ik bestraald werd met de liefde des Vaders; ik eerde Zijn Zoon en deed wat Hij van ons wil n.l. dat wij de Zoon eren gelijk de Vader. Ik kon het niet laten, ik

heb in de vroege morgen luidkeels Psalm 4: 4 gezongen: Gij hebt m'in 't hart meer vreugd gegeven, Dan and'ren smaken in een tijd, enz.

Ik had gedacht dat het zo zou blijven. Mijn staat en het verderf van mijn hart lagen ten onder, want in die weken zag of merkte ik niets van mijn verdorven staat. Mijn hart was vervuld met heil bespiegelingen en ik zong het mooiste lied van die Koning.

Langzaamaan veranderde het. Wat eerst ten onder lag kwam weer boven. Ik was een mens die niet deugde. Ja, zelfs zo, ik stond als op in mijn zonde en ging naar bed in mijn zonde. Strijd en duisternissen werden mijn deel. De vijand zei: Je mag alles wel eens nakijken. Is het mogelijk, dat dit met genade kan bestaan? Het is nog erger dan ooit tevoren. Ik was tenslotte als één, wiens oren niet meer horen wat men zegge, kwaad of goed; wien de tegenreën ontbreken, om te spreken, en die daarom zwijgen moet. O, wat was ik nu toch ongelukkig. Ik dacht dat niemand was zoals ik; waarlijk iets aparts. Dan, in de diepste ellende, strijd en vertwijfeling, lag ik 's nachts (waar de huisgenoten niets van gewaar werden) op de grond te kermen: O, antwoord mij, God des heils, want ik kom om en verzink; waarop toen het wonderlijke 'nochtans' van het geloof op de voorgrond kwam, dat Jezus Christus gisteren en heden Dezelfde is en in der eeuwigheid. Dan kon ik niet geloven dat Hij mij aan mijn lot zou overlaten, maar dan kwam boven: Schoon 't onheil schijnt voor mij geschapen, zult Gij mij doen zeker wonen, Heer. Hiermede kreeg ik weer wat ademtocht en nam alles maar op wat er voorkwam, totdat, na verloop van tijd, mijn krachten weer uitgeput waren.

Zo was het ook op een dag, waarop ik geen uitzicht meer zag en op mijn knieën ging; opeens werd ik zo wonderlijk stil en kalm, dat ik van verbazing opstond, op een stoel ging zitten en dat (ik kan het niet anders onder woorden brengen), iemand tot mij zei: Wat nuttigheid verkrijgt gij uit de heilige ontvangenis en geboorte van Christus? Antw.: Dat Hij onze Middelaar is en met Zijn onschuld en volkomene heiligheid mijn zonde waarin ik ontvangen en geboren ben, voor Gods aangezicht bedekt (Zondag 14 Vr. 36) In één ogenblik, wèg vertwijfeling, nacht en duisternis. Ik zat stom van verbazing en verwondering. Daar werd voor mij heel dat wonderwerk ontsloten. Het Woord is vlees geworden. Die verborgenheid, die groot is: God geopenbaard in vlees. Dat deed Luther eenmaal uitroepen: Wat wij zijn, dat werd Hij, opdat wij zouden worden wat Hij is. O, wonder aller wonderen. Dat de eeuwige Zone Gods, die waarachtig en eeuwig God is en blijft, de ware menselijke natuur, uit het vlees en bloed der maagd Maria, door de werking des Heiligen Geestes, aangenomen heeft, opdat Hij ook het ware zaad Davids zij, Zijn broederen in alles gelijk, uitgenomen de zonde. (Zondag 14 Vr. 35). Ik ben daar enige weken mee vervuld geweest en ik kon er niet over uitgedacht komen, dat Jezus Christus onzer één had willen worden. Wat heb ik toen dikwijls Matthéüs 1, het geslachtsregister, gelezen. O, die nederbuigende liefde. De Heilige Geest heeft het familie-register laten beschrijven en door de eeuwen ook bewaard, opdat wij zouden weten dat Hij tot familie van zondaren wilde behoren en zich niet schaamt om hen broederen te noemen. Wie het wonder vatten wil, staat zijn verstand met eerbied stil. Ik had zo wel willen blijven; de hoogachting en liefdeuitgangen tot Zijn Persoon waren zo zoet, en deden mij zeggen: Bij deze dingen leeft men, en in dit alles is het leven van mijn geest.

Maar ook dit ging weer tanen en er kwam boven: een stroom van ongerechtigheden ... Dat hart van mij, dat deugde niet. God was goed, Jezus vol liefde en ik vol zonde. Wat moest daar het einde van zijn. Met hetgeen geweest was, kon ik niets doen; ik schaamde mij om er over te spreken. Ik vond mijzelf de grootste schandvlek die over de aarde ging. God liet Zijn zon opgaan over bozen en goeden. Het was mij als een wonder als de zon weer opging, want wie was ik. In die tijd liep ik in de grootste schrik en vrees. Voor een door de wind weggedreven blad beefde ik. Het kerstfeest naderde en ik dacht: bij de herdenking van dit verheven heilsfeest zal het mij wel beter gaan maar toen die tijd was aangebroken, zat ik onder de kostelijkste predikatie, als iemand die op zijn doodvonnis zit te wachten. Een paar dagen na

dit feest liep ik 's morgens om acht uur op de weg (er liepen op dat tijdstip veel mensen op straat), en daar zag ik mezelf in zonden ontvangen en geboren. Ik was zonde en God haatte de zonde. Daar kon Hij niet mee te doen hebben. Tot mijn schrik leek de grond onder mij te beven als een dronken man. Ik greep een in de buurt staand ijzeren hek om niet weg te zinken in de afgrond. Voor het oog van de mensen die mij passeerden, probeerde ik een steentje uit mijn schoen te doen, dat er niet in zat. Terwijl ik in doodsangst op mijn einde stond te wachten, ging uit de Catechismus, Zondag 12, in mij werken, dat Christus ons de verborgen raad en wille Gods van onze verlossing volkomen geopenbaard had. Hierop is de nood zich in mij gaan uitspreken: O, Heere Jezus, wees toch ook mijn Leraar, want ik weet niet wat ik moet beginnen. Het is een nood geweest tot nieuwjaarsavond. Die avond ben ik met enige vrienden te Dordrecht naar de kerk gegaan, alwaar onze voorganger sprak uit Joël 2: 23, over deze woorden: Want Hij zal u geven die Leraar ter gerechtigheid. Dit heeft mij zo ingenomen dat het voor mij was alsof deze dienst maar vijf minuten geduurd had. Alles wat in mij was ging uit tot zulk een Leraar. Doch toen de dienst ten einde was, was ik zo verschrikkelijk ongelukkig. Mijn vrienden hebben mij mee moeten nemen naar de bus, want ik had als geen benen om te lopen. In de bus viel ik op de bank neer en zei: God, ik kan niet meer. Plotseling was het voor mij of de hemel zich opende en ik aanschouwde met het oog des geloofs Die schoonste der mensenkinderen, die ook mij wilde wijs maken tot zaligheid. Om zulks onder woorden te brengen is mij onmogelijk.

De stralen Zijner liefde doorboorden mijn hart en vervulden mij met geloof, hoop, liefde, betrouwen en overgave, om mij door die Koning te laten onderwijzen, leren en regeren.

De zaterdag daarop heb ik op de catechisatie mijn hart uitgesproken en heb getracht om mijn medecatechisanten op te wekken om Hem de eerste plaats te geven; waarop mijn oude leraar reageerde met de vraag of hij nu 'tweederangs' geworden was. Ik had eerst niet de moed om hem te antwoorden, doch ik kon niet anders dan naar waarheid zeggen: Ja! Daarop antwoordde hij: Dan is het goed. Want Hij moet wassen en ik minder worden. Toch is daardoor de hoogachting en de liefde als leerling tot mijn leraar niet verminderd; zij is wel groter geworden, want hij was in dienst bij Hem die mijn ziel liefhad. Daarna is het mij een tijdlang zo wonderlijk geweest. Wij lezen van de discipelen als zij Jezus' leerredenen niet verstonden, daar Hij door gelijkenissen sprak, dat zij tot Hem zeiden: Heere, verklaar ons deze gelijkenis. Dan verklaarde Hij het hun en zei: U is het gegeven de verborgenheden van het Koninkrijk Gods te verstaan; anderen is het niet gegeven. Zó was toen mijn leven, hetzij dat ik de Schrift las of onder de prediking zat, dat die verborgenheden onmiddellijk voor mij geopend werden. In verbazing zei ik soms: zo moet het voor de discipelen ook geweest zijn toen Jezus lichamelijk bij hen was en op aarde rondwandelde.

In die tijd heb ik voor de eerste maal aan het Heilig Avondmaal deelgenomen. Drie maanden daarvoor was er ook Avondmaal, doch ik durfde vanwege mensenvrees niet aan te gaan. Dat werd zo mijn schuld, dat ik heb lopen bidden: Schenk mij, O God, vrijmoedigheid als er weer Avondmaal is, om in het openbaar aan te gaan en voor duivelen, engelen en mensen te belijden, dat ik Jezus Christus eer en erken als de enige Zaligmaker en dat al mijn hoop en verwachting op Hem is, en dat ik geloof in Hem die Gij gezonden hebt. Voordat die zondag aanbrak heb ik veel strijd gehad. Of ik zou onwaardig eten en drinken, òf als ik niet aanging, dan werd Christus door mij verloochend en was de laatste dwaling erger dan de eerste. Ik wist geen raad, wat moest het worden. Doch toen het tijd was om aan te zitten, kwam er een grote kalmte in mij omdat Christus Zelf mij nodigde aan de dis deel te nemen. Hij was de Gastheer en wij de genodigden en terwijl ik de tekenen van Zijn verbroken lichaam en vergoten bloed, als zegelen en panden, nuttigde, opende zich in mij Gods welbehagen in het zaligen van zondaren. Het begin lag in de eeuwigheid, strekte zich hier uit in de tijd en eindigde in de eeuwigheid.

Het is wat vreemd uitgedrukt, maar het was of ik in een hangmat lag, waarvan de einden in de eeuwigheid lagen. Mijn hart sprak zich uit: Wat zal ik met Gods gunsten overlaan! Psalm 116. Wat is mij dat zoet geweest. Ik was door het Avondmaal zeer versterkt geworden. Later ben ik in gaan zien, hoe hard ik het nodig zou hebben, want nadien ben ik in grote strijd gekomen. Uiterlijke omstandigheden werkten eraan mede, dat ik soms niet wist waar ik het zoeken moest. Ik heb in die tijd opgemerkt hoe in- en uitwendige voorvallen, onder Gods toelating, samenwerken om ons te benauwen. Doch de bedoeling Gods hiervan is, dat wij niet op prinses zouden betrouwen, waar men nimmer heil bij vindt. Weken heb ik in deze ellende gezeten. Ik heb wat gejammerd en gekermd. In duisternis, geen licht, geen uitzicht, geen antwoord. Het was of God mij niet hoorde en geen acht op mij sloeg. Het was of satan zijn overwinningslied al zong en bij al de ellende die er was, zag ik mij opstaan in de zonde en naar bed gaan in de zonde, wat mij deed roepen: Ongerechtighe dingen hebben de overhand over mij. Dit heeft tenslotte een hoogtepunt gekregen. Op een morgen lag ik in het verborgen op mijn knieën en gevoelde mij als een hoop zonde-vuil dat God met de bezem des verderfs kon wegvagen. Ik had niets te zeggen; ik dacht dat nu het einde zou komen. Maar, O wonder der liefde, daar opende zich het Hogepriesterlijk ambt van Jezus Christus. Wat ben ik verbaasd geweest. Hij altaar, Hij offerlam, Hij Hogepriester, Hij voorbidder, Hij bij God in alle zaken die voor ons te doen waren. De ruimte die daarin is, is niet onder woorden te brengen. Wij komen daar in aanraking met de gedachten Gods. Ik heb toen enige tijd in zo'n ruimte verkeerd, dat er kennissen waren, die dachten, dat hier een staatsverandering had plaats gehad en dat ik overgeplant was in Christus. Maar ik wist voor mijzelf dat het zo niet was. Dat is helemaal open gekomen in de strijd die daarop gevolgd is.

Er is zo'n satanische macht openbaar geworden, als ik tevoren nimmer gekend had. Dat ging dag en nacht door en in mijn slaap had ik ook geen rust; ik ben er toen wel goed achtergekomen wie onze eigenaar is. Wij lezen in Jesaja 49: 24-25: Zou ook een machtige de vangst ontnomen worden, of zouden de gevangenen eens rechtvaardigen ontkomen? Doch also zegt de Heere: Ja, de gevangenen des machtigen zullen hem ontnomen worden, en de vangst des tirans zal ontkomen; want met uw twisters zal Ik twisten, en uw kinderen zal Ik verlossen. De kerk noemt satan een rechtvaardige, omdat wij hem zijn toegefallen. Hij laat zijn rechten gelden omdat wij hem als onze heer gekozen hebben. God noemt hem een tiran. Nu kunnen wij nog alleen door de almacht en genade Gods van hem verlost worden, en God belooft dat te doen. O! als wij tot de werkelijkheid komen, is het gelijk Hellenbroek in zijn vragenboekje zegt: Dat er naast satan geen ongelukkiger schepsel op aarde is dan de mens in zijn natuurstaat. Terwijl ik was als een schip zonder mast of roer, in storm en onweder, zonder enig uitzicht, alles nacht, openbaarde zich plotseling de Zonne der Gerechtigheid in Zijn Middelaarsheerlijkheid als Sions Vorst en Koning, gezalfd door de Vader, Die Zijn kerk vergadert voor wie Hij Zich gegeven heeft, om hen te trekken uit deze tegenwoordige boze wereld, naar de wille Gods des Vaders. Hij is de grote Overwinnaar van dood, graf en hel en op Zijn kleed en dij is geschreven: Koning der koningen en Heere der heren. Satan moest de vlucht nemen.

Wat heb ik mij toch veilig gevoeld onder de schaduw van Zijn genade vleugelen. O! die liefde van Christus is niet te beschrijven. Toen is Hij mij gaan inleiden in de staten van Zijn vernedering en verhoging, zijn geboorte en omwandeling op aarde; hoe hij leerde, Zijn lijden, sterven, begravenis, opstanding, hemelvaart, zitting ter rechterhand Gods en Zijn komst ten jongste dage. Daarna ben ik ingeleid in de eeuwige Vrederaad, hoe de drie Goddelijke Personen over onze zaligheid hebben onderhandeld en het besluit der eeuwige verkiezing.

Het gehele genadewerk was voor mij ontsloten en ik dacht: nu behoeft er niets meer te gebeuren dan dat het aan mij toegepast wordt. Na die tijd ben ik echter ongedacht in geheel andere omstandigheden gekomen. Wat staan wij toch vreemd tegenover de wegen Gods.

Er is toen een nieuw tijdvak aangebroken, dat drie jaren geduurd heeft. Drie jaar is een lange tijd. En toch is dat zeer goed voor mij geweest. Waarlijk, heilig zijn O God, Uw wegen.

Met de bede in mijn hart: Zegen aan ons Uw Woord, stond ik de eerste zondag van het jaar 1926 gereed om op te gaan om Gods Woord te horen. Plotseling zag ik in mijn geest een uitgestrekt korenveld van rijpe, goudgele korenaren, en daar kwamen deze woorden in mijn hart: Ook heeft hij u, O Juda! een oogst gezet, als Ik de gevangenen Mijns volks wederbracht. (Hoséa 6 : 11) Ook kwam er nog bij: Simon, Simon, zie, de satan heeft ulieden zeer begeerd om te ziften als de tarwe; maar Ik heb voor u gebeden, dat uw geloof niet ophoude. Ik werd aangegrepen door angst en het bracht zo'n beroering in mij teweeg, dat ik heb staan beven van aandoening. Wat stond er te gebeuren? Ik wist het niet. Zo ben ik onder Gods Woord gekomen, doch ik heb er die morgen niets van gehoord. Het was of alle anderen in gemeenschap bij elkander zaten, doch ik gevoelde mij geheel alleen. Zo was het 's avonds nog. Wat moest ik van dit alles denken?

De hierop volgende zaterdag ging ik 's avonds, hoewel ik eigenlijk niet durfde, al bevende naar de catechisatie. Ik zat nauwelijks of onze oude leraar vroeg mij: Wat scheelt er aan? Ben je soms ziek? Ik werd genoodzaakt te spreken en na mij aangehoord te hebben, zei hij: Jongens, laten we eerst maar een versje zingen. Ik zei: Doe dat maar niet, want u begrijpt toch wel dat ik allerellendigst gesteld ben. Maar zijn antwoord was: Daar geven wij niet om; eerst zingen wij en dan gaan we over die zaken praten. Na gezongen te hebben ging hij spreken over zaaien, maaien, het oogsten en het binnenhalen, het opslaan in de schuren en, als er teveel is, naast de schuren het opzetten tot schelven, en het gebonden worden tot schoven. Als dan de oogsttijd voorbij is en het wordt winter, dan wordt de tarwe op de in de schuur aanwezige dorsvloer uitgespreid en met de dorsvlegel bewerkt om de tarwe van het kaf te scheiden, daar stro en kaf geen waarde hebben, wel de tarwe. De betekenis hiervan is, dat wij die grote les moeten leren, dat in ons, dat is ons vlees, geen goed woont. Het beste van ons is toch maar kaf en stro. Het werkverband zit in ons bloed, want het was een goed verbond, doch het is door de zonde verbroken. Steeds grijpen wij hierop terug en trachten door 'doen', ware het mogelijk, Gode te behagen. God heeft echter in Zijn Zoon welbehagen, en in Hem aan Zijn volk. Het is dus in Christus.

Thans het een en ander over die drie jaren, waar ik zo-even op doelde, eer ik- een onderwerp werd, waaraan God Zijn genade schenken kon. Op een avond werd ik ziek door een voorhoofdsholte-ontsteking en wel zo erg dat ik drie dagen lang het bed moest houden. Toen ik daarna opstond, draaide alles om mij heen en het was net alsof ik op een speldenkussen stond. Ik was nog nooit ziek geweest en wist niet dat, als je dan uit bed stapt, dit verschijnsel je overkomt. Ik kon nog wel een stoel bereiken en ging daarop, al transpirerende, zitten. Toen sprak de vijand: Dit is het begin van het einde.

Doch ik riep de Heere aan en vroeg Hem: Spaar mij nog, dan zal ik mij tot U bekeren. Opeens gingen mij de ogen open en ik kreeg te zien dat het werkverbond verbroken was. Het Nieuwe Verbond, het Verbond der genade en de zaligheid was door de Verbondsmiddelaar aan mij ontdekt en hoewel ik dat wist greep ik toch terug naar dat Verbond van doen. Tevens zag ik dat het gehele menselijke geslacht, hetzij wetende of onwetende, dat uitleefde en hiermede betoonde dat het een goed verbond is geweest. O, wat ben ik toen beschaamd geweest, want heimelijk had ik God de schuld gegeven van alle ellende, want Hij had de mens geschapen en in dat Verbond gesteld. En toch moest ik bekennen dat God, en ook dat Verbond, goed waren. Ik echter deugde niet en als een boom vanaf de wortel verdord. Diezelfde dag ben ik erg geschrokken: zoals men een bron of fontein met kracht ziet opborrelen, zonder dat het water te stuiten is, zo zag ik mijn hart als een bron van ongerechtigheden; er was geen stuiten aan. Ik dacht, dat ik zo in de eeuwige rampzaligheid zou wegzinken. Van angst deed ik mijn ogen dicht en ik raakte mijn bewustzijn kwijt. Toen ik bij kwam keek ik verbaasd om mij heen dat

ik nog niet in de hel was. Doch wie kan begrijpen, dat daar opeens de éne lofzang voor, en de andere na, in mij ging werken, zodat ik moest uitroepen: God, ik verlies toch mijn verstand niet? En met kracht kwam dat woord in mij dat God tot Rebekka sprak: Twee volkeren zijn in uw buik, en twee natiën zullen zich uit uw ingewand vanéén scheiden; en het éne volk zal sterker zijn dan het andere volk, en de meerdere zal de mindere dienen (Genesis :5: 23). Nu had ik weleens horen zeggen: Ja hoor, de tweemens moet ontdekt worden; waaruit ik ging opmaken: O, dát is de tweemens en die is mij nu ontdekt; zo moet het gaan. Ik ging daar zo in op, dat ik zonder nadenken al een aardig ontdekt Christenmens was. Het ging met mij wel goed.

Toen ik voor de eerste keer daarna weer naar de catechisatie ging, ging ik daar in mijn onnozelheid heel mijn hart uitspreken. Die avond zal ik niet licht vergeten. Onze oude leraar ging uitvoerig over deze geschiedenis spreken en het einde van alles was, dat hij zei: Al is het dat een vrouw in verwachting is, de spanning duurt totdat het kind geboren is, want alles kan nog fout gaan! Daar zat ik; weg was alles. O, wat ben ik de man later dankbaar geweest. Hij gunde mij geen rust buiten Christus. In de middellijke weg heeft hij mij tot Christus gebracht, gelijk Abrahams knecht Rebekka tot Izaäk bracht.

Nadien is er een tijd aangebroken, dat, als ik in de kerk was, ik alleen maar hoorde wat ik miste. Want was ik eerst dikwijls verblijd geweest, daar ik meende door de prediking te horen dat ik vorderingen maakte, nu kwam hierin verandering en ging ik na de dienst meestal bedroefd en terneergeslagen naar huis. Ik wist niet hoe het verder zou gaan. Er was wel eens troost, maar dat duurde heel kort. Het scheen mij dikwijls toe of Christus zo ver weg was. Menigmaal gevoelde ik mij zo dood en ongevoelig, dat ik aan alles wanhoopde. Het was of er geen Jezus was. Daar voeren (ik werkte bij mijn vader op het schip) konden wij enkele zondagen niet thuis komen en dan waren we dus verstoken van het Evangelie. Dat werkte zo geestdodend op mij dat ik als doelloos over de aarde ging. Doch op een zaterdagavond kwamen wij laat thuis en ik zei tot mijn vader dat ik nog even naar de catechisatie ging, al was het maar tien minuten. Ik kwam daar en ging heel stil in de laatste bank zitten. Niemand had mij binnen horen komen. Opeens zag onze oude leraar mij en zei: Kijk nu eens, jongens, hoe later op de avond, hoe schoner volk. Mijn zeggen was: Het kan wel minder, hoor, want ik ben gekomen om nog even te horen spreken over God, daar ik zo dood ben als dat dode riet wat wij vervoerd hebben en zo koud als dat ijzeren schip waarmede wij dat riet vervoerden.

En zeer gevat was zijn vraag: Ben jij soms een mens in Adam gevallen, en waarin niets is overgebleven dan de dood? Vol verbazing antwoordde ik: Ja; ik ben inderdaad iemand waarin niets is; als mij niet alles geschonken wordt is het voor eeuwig verloren. Het antwoord was: Dat is zuiver naar Gods Woord, want zo is onze staat. De ervaring heeft mij echter geleerd, dat ik toch steeds in mijzelf terugviel en het nog weer bij mezelf ging zoeken.

O, wat zijn wij toch hardleers. Wat een werk heeft God toch aan ons, om ons daar te brengen, waar Hij ons hebben wil, eer wij komen aan het einde der Wet en het niet meer zoeken in een verbroken werkverbond.

Ik zal maar verder schrijven, wat mij zoal in gedachten komt. Op een morgen werd ik wakker. Ik was jarig. Ik vroeg mij af, wat dit nieuwe levensjaar zou brengen. En daar zag ik de Koning aan de deur van mijn hart kloppen en Zijn stem was: Doe Mij open, Mijn zuster, Mijn vriendin, Mijn duive, Mijn volmaakte; want Mijn hoofd is vervuld met dauw, Mijn haarlokken met nachtdruppen. O, wat heb ik die dag gekermd en geweest. Hij liep mij zo na en ik liet Hem in de nacht van mijn zonde buitenstaan met allerlei uitvluchten. Wat is toch een mens, onze onmacht is groot, maar O, die onwil, om ons op kosten van genade over te geven en het hart voor Hem te openen. Ik heb het mezelf nooit kunnen vergeven. Wat zijn wij toch wanschapen door onze afval van God. Daar is satan gebruik van gaan maken. Hij zei: Jij hebt

zalig kunnen worden, maar je hebt niet gewild. Nu is het een afgedane zaak. Geen heil bij God! Het beste is maar dat je je langzaam gaat terugtrekken en niet meer bij Gods volk komt, want anders wordt Gods Naam om jou nog gelasterd. O, wat vond ik dat verschrikkelijk, want ik wenste met Gods volk te leven en te sterven. Dit heeft geduurd tot op een dinsdag. Wij waren op het schip aan het werk en het was die dag buitengewoon warm.

's Middags zei vader tegen mij: Zo is het geen doen, laten we morgen maar verder gaan. Jij wilt misschien naar de kerk te H. I. Ambacht. (Later vertelde hij mij, dat hij bang werd van mijn ogen). Ik was dan ook werkelijk ten einde raad en de wanhoop nabij. Ik vertrok met een boot van Fop Smit naar Dordrecht. Vervolgens ging ik met de pont naar Zwijndrecht en daar ben ik ergens op een schaduwrijk plekje gaan zitten, wachtend op een vriend, die hier langs zou komen en ook naar de kerk zou gaan. Ik bleef maar wachten, doch hij kwam niet. Ik dacht, het wordt nu toch wel hoog tijd om op te stappen, anders kom ik nog te laat in de kerk. Na weer eens op mijn horloge gekeken te hebben, ben ik maar weer opgestapt, transpirerend van de hitte en van het sirene-gezing van satan: Hij heeft geen heil bij God. Ik was zo in de war, dat ik dacht dat ik de kerk voorbij was gelopen. Ik ben toen maar in de uiterste moedeloosheid onder een boom gaan zitten, en als ik het zo eens mag zeggen, ik ben daar mijn testament gaan opmaken. Ik ben mijn boeken, ja, al mijn eigendommen uit gaan delen. Ik had wat geld, daar moest men mijn begrafenis van betalen en het overschot uitdelen aan arme mensen; op het kerkhof moest men open en bloot zeggen, dat ik door eigen schuld verloren gegaan was, want ik had Christus in al Zijn liefde, als bedelaar, aan de deur van mijn hart laten staan. Deze overleggingen gaven mij enige gemoedsrust en daar mijn zweetdruppels intussen weer wat gedroogd waren door de opstekende wind, stond ik op en zag toen juist mijn vriend aankomen. Ik liep op hem toe en vroeg t hem waar hij naar toe ging. Wel, zei hij, ik ga, net als jij, naar de kerk, maar het is nog te vroeg om naar binnen te gaan. Ik keek op mijn horloge en zag toen dat ik mij een uur in de tijd vergist had.

Hij wilde, daar er dus nog tijd genoeg was, bij kennissen een kop koffie gaan drinken en vroeg mij mee te gaan. Doch dat heb ik geweigerd, want ik wist als ik daar kwam, dat de eerste vraag zou zijn: Hoe gaat het zo? Nu, als ik eerlijk wilde zijn, dan zou ik moeten zeggen, dat ik mijn verstand dacht kwijt te raken, en dat wilde ik niet.

Ik ging vast een plaatsje in de kerk opzoeken en ben in de achterste bank achter een zeer dikke man weggekropen, want ik dacht: Als onze oude voorganger mij ziet, dan krijgt hij geen opening om te spreken, en dan lijdt de gehele gemeente eronder, dat ik hier ben. Toen de dienst aanving, begon hij zijn voorrede met: Vangt gij ons de vossen, die de wijngaarden bederven; want onze wijngaarden hebben jonge druifjes. Nu, hoeveel vossen, groot en klein, hij gevangen heeft, weet ik niet. Maar het was een geweldig aantal. De tekst voor die avond was Hooglied 1 vers 7 en 8. Het was die avond of er alleen voor mij geprekeet werd. O, wat heb ik genoten; ik was geheel in het Woord ingesloten. Toen de dienst ten einde was, was ik als het ware een ander mens, die licht en inzicht had ontvangen van de weg, welke bewandeld moet worden.

Vele kennissen met welke ik na de dienst nog heb staan praten, heb ik moed ingesproken en erop gewezen, dat Christus ons wil beantwoorden als de zon van verdrukking op middaghoogte schijnt. Op de veerpont van Zwijndrecht naar Dordrecht zag onze voorganger mij staan en hij kwam naar mij toe. Hij vroeg mij, of wij met ons schip te Dordt lagen. Toen ik ontkennend antwoordde zei hij: Ga dan met mij mee naar Sliedrecht. Zonder nadenken zei ik: Nee, ik ga naar huis. Zo, zei hij, heb je een thuis gekregen? Ik kwam opeens tot de werkelijkheid, dat ik een goede avond gehad had en door de prediking beantwoord was in mijn ellende; maar een thuis bij God, dat was iets anders. Hij had precies in de roos geschoten, want daar ging het juist bij mij over. Wel is die avond voor mij een oase in de woestijn geweest, maar nu gold het weer: Zeg de kinderen Israëls, dat zij voorttrekken.

Korte tijd hierna gebeurde het, dat wij met vracht naar Rotterdam moesten. Het was mooi weer en er woei een zuidenwind. Ik genoot van het weer en van het zeilen. En opeens ging in mij werken van de liefde die bij God was tot Zijne schepselen. Hij zegende mens en beest, deed Zijn zon opgaan over bozen en goeden en regende over rechtvaardigen en onrechtvaardigen. Ik zag mij als een oorspronkelijk met rede begaafd schepsel, begiftigd met verstand en oordeel en was overreed dat God goed was. En daarop zag ik mijzelf als een geheel verkeerd mens; waar de wet - als het uitgedrukte beeld van de heerlijkheid van Gods wezen - eiste: Gij zult, welke er bij mij tegenstand op; en waar de wet eiste: Gij zult niet, werd in mij de lust wakker, datgene te doen wat zij verbood. Het is Gods wederhoudende genade geweest, dat ik nooit in openbare zonden ben gevallen. Hij had mij bewaard. Door ontdekkende genade heb ik mij leren kennen als één stuk goddeloosheid. Mijn plaats was in de hel. En als ik daar kwam, dan zou ik God eeuwig moeten lasteren met de verdoemde mensen en duivelen. Toch was er nog iets anders in mij, n.l. dat ik niettemin moest bekennen: benevens dit leven hebt Gij weldadigheid aan mij gedaan. Daar stond ik. Al het plezier van het varen was weg. Ik was een schepsel Gods en op reis naar de hel; maar in de hel zou ik ook niet op mijn plaats zijn, want daar zou ik God nog eren en dat werd daar niet geduld. Daarna is het voor mij geweest of er een vuur in mij ging branden en ik ervoer dat als de hel in mij. Ik had een ondragelijke dorst, doch hoe ik ook dronk, het was of het op een gloeiende plaat viel. En ik heb wat verstaan van het woord uit Jesaja: De Geest des oordeels en de Geest der uitbranding. Mijn tong en lippen werden dik en ik kon ten laatste niet meer praten. Op de plaats van bestemming aangekomen, zagen mijn vader en een buurjongen mij op het dek liggen en zij vroegen mij of het niet hard was, zo op de planken te liggen. Met de grootste moeite probeerde ik mij verstaanbaar te maken en zei: Het is Gods genade, dat ik nog op de planken mag liggen, want mijn plaats is in de hel; daar hoor ik thuis. Zo heb ik daar een lange tijd gelegen, soms bevende, want ik dacht dat de duivelen mij als hun prooi zouden halen. Toen brak er iets in mij en ik ben op mijn knieën gaan zitten met mijn hoofd op de grond, en heb zo liggen kermen:

*'k Beken, O Heer, aan ij oprecht mijn zonden;
'k Verberg geen kwaad, dat in mij wordt gevonden.'*

O, wat was dat een oase in de woestijn, om een open, hartelijke, verbroken, schuldbekennende zondaar te mogen zijn.

Hierop kwam er rust en kalmte in mij en ik ben rustig gaan slapen. Bij het ontwaken was alles zo wonderlijk, daar zijn geen woorden voor om het te beschrijven; in mij werd gezongen: De lofzang klimt uit Sions zalen, enz. (Ps. 65 : 1).

Met verwondering moest ik toen weer bij vernieuwing bekennen: O, wat is God zondaars goed. Door allerlei omstandigheden ging er al meer in mij werken: Ik weet, dat in mij, dat is in mijn vlees, geen goed woont. Wij zijn echter zo, dat wij iedere keer, als er nieuwe ontdekkingen zijn van onze verdorven staat, vreemd staan te kijken. Het werkverbond zit in ons bloed en tot in het merg van ons gebeente.

Wat een arbeid heeft God aan ons om ons geheel te ontledigen en naakt en bloot te stellen, eer wij ons er bij neerleggen, dat genade alles moet dekken; begin, midden en einde, alles moet genade zijn.

Zo gebeurde het, dat ik op een avond rustig aan tafel zat te lezen in een boekje van Bunyan, t.w. 'Komst en welkomst tot Jezus Christus.'

Mijn gedachten waren geheel bij hetgeen ik las. En plotseling, als een pijl uit een boog, klonk dit woord in mijn ziel: Hoe zijt gij uit de hemel gevallen, O morgenster, gij zoon des dageraads!

Het lezen was afgelopen. In mijn geest werd ik in het paradijs geplaatst, en ik zag, dat ik goed en oprecht uit mijn Makers handen voortgekomen was. En ik was, zoals een blad van een boom valt, van God afgevallen. Dat zijn zaken die niet onder woorden te brengen zijn. Hier heeft God mij Adams bondsbreuk eigen gemaakt en wel zo, of ik van de boom nam en at en dat sloot in: Uit Gods gemeenschap gevallen en van mijn kant geen mogelijkheid van herstel in Gods gemeenschap. O, vreselijke zaak, door vrij- en moedwillige overtreding God kwijt geraakt te zijn en een zwerveling op deze van God vervloekte aarde te zijn geworden. Wat heb ik gejammerd, ik was nog jong en sterk, doch ik gevoelde mij als een gebroken mens. Er wordt wel eens gezegd, dat ieder mens een hoofdzonde heeft. Doch ik heb moeten aannemen, dat de hoofdzonde is, wat in het Paradijs is geschied. Alle zonde en wetsovertreding komen hieruit voort en ook dat onze natuur geheel verdorven is. Doch Gods Geest werkt bij een ieder in het bijzonder gelijk Hij wil. Achteraf heb ik leren verstaan, dat ik ontgrond en ontbloot werd, en ervan afgebracht werd om ook maar iets te kunnen veranderen.

Nadien heb ik veel strijd gehad als ik las, of iemand hoorde vertellen, dat hier de oude mens afstierf en men overgeplant werd in Christus, ik heb dat echter over moeten geven. Ieder heeft zijn eigen, aparte geschiedenis. Jezus' woord is, dat Gods Geest Hem zal verheerlijken: Ik bemerkte dat ik innerlijk Christus en Zijn werk ging eren en dat mijn hoop en verwachting alleen op Hem was. Achteraf heb ik leren zien dat zulks de natuur van het geloof is. Het geloof bestaat in de eerste plaats in kennis en deze kennis werd al meer en meer in mij gewrocht: Jezus is alles; Hij is het Voorwerp des geloofs.

Zondag 5 juni was ik jarig. Mijn grootste verjaardagsgeschenk was wel, dat ik mocht opgaan onder het geklank van het Evangelie. De tekst waarover gesproken is, is mij ontgaan; de inhoud echter niet. Het ging over de omgang van de Bruidegom met de bruid en van de bruid met de Bruidegom.

Toen heb ik verstaan, waarover het hier liep, n.l. over de gemeenschap met Christus en door Hem met de Vader. Deze gemeenschap miste ik nog en dat ontroerde mij zo hevig, dit ik ten laatste met mijn zakdoek voor mijn mond, voorovergebogen ging zitten, om geen misbaar te maken, want ik verstond deze woorden: Die de Zoon heeft, heeft het leven, die de Zoon niet heeft, heeft het leven niet.

Thuis gekomen, heb ik mijn tranen de vrije loop gelaten en tegen mijn huisgenoten heel mijn hart uitgesproken en gezegd: Wat hebben jullie aan mij, maar ook, wat heb ik aan jullie. Ieder is voor God een persoonlijkheid. We kunnen elkander niets geven noch bij elkaar iets veranderen. Als ik in een hutje op de hei zat, of opgesloten in een gevangenis, en Jezus had, dan had ik alles, maar nu heb ik niets. O, verschrikkelijke val! In het Paradijs zijn we uit Gods gemeenschap verbannen. 'Wie heeft een smart als deze mijn smart.'

De volgende dag moest ik op reis. Eerst naar Apeldoorn, dan naar Amersfoort, en ten laatste naar Haarlem. Door enige tegenslag kon ik niet meer thuiskomen en toen heb ik bij mijn broer Bas, die met zijn schip te Haarlem lag, overnacht. Toen hij mij zag, vroeg hij mij of ik soms ziek was; zo afgetobd en vermoeid zag ik er uit. Ik antwoordde hem dat ik nog van verdriet en wegens Godsgemis zou sterven.

De andere dag bracht hij mij naar de trein, waar ik een stil plekje opzocht. En terwijl ik daar zo alleen zat, ging plotseling in mij werken: Uitgerukt zijn mijn gedachten, de bezittingen mijns harten. Hierop besprong satan mij als een prooi, die hij nooit meer los zou laten en hij maakte mij wijs dat ik geen heil bij God had. Hij verweet mij, dat ik mij van mijn familie had vervreemd, want ik had gezegd, dat ik er niet om gaf als ik hen moest missen, als ik Jezus maar tot mijn deel mocht hebben. Ik was liefdeloos, goddeloos en bedoelde mijzelf, ten koste van allen en alles. Mijn ouders hadden recht om mij de deur te wijzen en op straat te zetten. Ik wist het niet meer en was als een, wiens oren niet meer horen, wat men zegge, kwaad of goed.

In de trein had ik een lege coupé getroffen; ik ben op mijn knieën gegaan en heb God gebedeld of Hij mijn leven wilde sparen tot ik iemand mijn naam en adres had kunnen opgeven. Dan moest die maar aan mijn familie zeggen, dat ik door eigen schuld verloren was gegaan en dat een ieder vrij van mij was. En voorts dat zij allen goed voor mij geweest waren, maar dat ik een onverbeterlijke, goddeloze zondaar was geweest, niet meer waardig om te leven. En op dat ogenblik openbaarde Zich die schoonste der mensenkinderen aan mij en sprak: Gij hebt Mij het hart genomen, met één van uw ogen. En Hij gaf mij door Goddelijke onderwijzing te verstaan, dat die niet zou verlaten vader, moeder, broers en zusters, huizen en akkers, ja zelfs zijn eigen leven, zijn discipel niet kon zijn. En mijn ogen gingen open: ik was een tot Jezus komende zondaar. Hij nam bij mij de hoogste plaats in en ik was de alles verlatende om Zijnentwil. O, wat heb ik toen een ruimte en blijdschap genoten. Nu had ik wel eens mensen horen zeggen: wij moeten tot Hem komen en dan gingen zij op hun knieën en dat was dan het komen tot Hem. Thans mocht ik ervaren wat het waarlijk was, een tot Jezus komende zondaar te zijn. En die tot Hem komt wordt geenszins uitgeworpen. Het was of ik de Zon des heils al boven de kim zag opgaan. Zo ben ik thuis gekomen.

De dag daarop ging ik 's avonds in Dordt naar de kerk. Na de dienst ben ik nog even bij vrienden geweest om een kop koffie te drinken. De een de ander keek mij aan en iemand van hen zei: Is er wat met je gebeurd, je ziet er heel anders uit dan de vorige week.

O, wat was ik blij dat ik mijn hart eens kon uitspreken tegen Jezus' gunstgenoten.

Wat er toen precies gebeurd is weet ik niet. Door de liefde van Christus was ik zo aangedaan dat het mij te machtig werd en ik mijn bewustzijn verloor. Weer bijkomende zag ik, dat zij mij op een bank gelegd hadden en bezig waren mijn polsen en slapen nat te maken. Zij waren erg geschrokken, want ik moet lijkwit gezien hebben. Ik vond het wel erg, doch ik kon het ook niet helpen en zei: laten wij maar een versje zingen, dan knap ik wel weer op. Wij hebben toen gezongen uit Ps. 65 : 4 O, onze God, O vast betrouwen, Van het allerverste land, enz.

Na het zingen was ik weer geheel opgeknapt en stapte op, omdat ik met de trein mee moest. Onze oude leraar, die ook aanwezig was, vergezelde mij en onderweg deelde hij mij mede, O zo blij geweest te zijn met wat ik verteld had, want, zei hij: Je hebt als het ware uit mijn eigen beleving gesproken; doch nu is mijn ervaring geweest, dat ons eigen leven te verlaten het moeilijkst is. Wij lezen immers in Job, dat de satan tegen God zei: huid voor huid en al wat iemand heeft zal hij geven voor zijn leven. Maar ik was vol goede moed en antwoordde: dat is uit de ellende vanzelf gegaan en God is machtig het andere ook te werken. Het maakte derhalve geen indruk op mij.

Nadien heb ik een tijd een gelovig en rustig gemoed gehad. Het liefst zong ik: Ik roem in God; ik prijs 't onfeilbaar woord; (Psalm 56: 5). Dikwijls gebeurde het onder de prediking dat alles in mij gloeide van de liefde van Christus, alsook van de liefde in mij tot Hem. Dan hoorde ik uit het Woord, dat Christus' werk zo volkomen was, dat het geheel beantwoordde aan de hoogste eisen van Gods wet en recht, alsook aan onze diepste noden. En ik sprak in mijn hart: Zal ik U niet minnen, met al mijn zinnen en eren als mijn hoogst begeren? Doch na verloop van tijd is er een stikdonkere nacht en duisternis over mij gekomen. Ik schaamde mij als iemand mij vroeg, hoe het met mij ging, want de vijand maakte mij wijs dat alles maar verbeelding was geweest, of dat er bijzondere zonden waren. Hoe ik mij ook onderzocht of roerde, ik kon er niet uitkomen. O, wat was dat een bange tijd. Geen troost uit Gods Woord, ook niet onder de prediking. Het spreken van vrienden en Gods volk was voor mij niets als ijdele klanken.

Tot op een avond, toen ik vroeger naar bed ging dan gewoonlijk, om maar alleen te zijn, er geen opening in het gebed was en de verschrikkingen Gods op mij nedervielen. Ik wist me geen raad meer en dacht: Zal dat nu mijn einde zijn? Terwijl ik de dood voor ogen had en het

ergste verwachtte, klonk opeens in mijn ziel: 'En het geschiedde even tenzelfden dage, dat de Heere de kinderen Israëls uit Egypteland leidde'. Ik ben overeind in mijn bed gaan zitten en heb verstaan waarom in die verschrikkelijk nacht de dood aan de kinderen Israëls voorbij ging, en wel alleen om dat bloed, hetwelk aan de beide zijposten en aan de bovendorpel was gestreken. Ik werd erop opmerkzaam gemaakt dat de Israëlieten niet verlost werden omdat zij beter waren dan de Egyptenaars, maar omdat zij zich eerbiedig aan God hadden onderworpen, Die niet handelt buiten het bloed van het Paaslam. Daarin zag ik, dat, wat er ook op mijn weg zou voorkomen, ik dat moest oppakken en dragen. Het gaf mij troost en sterkte, om te zien op de overste Leidsman en Voleinder des geloofs, Die om de vreugde, die Hem voorgesteld was, het kruis had verdragen en schande veracht en gezeten is aan de rechterhand van de troon van God.

Ik mocht dan wel op Hem zien, doch niettemin werd ik steeds ellendiger en werd ik geleid in een nacht van enkel duisternis en ik verloor Christus geheel uit het oog. Het scheen wel of Hij niet bestond. Dan kermde alles in mij en dan riep ik uit: Gij zijt er toch, Gij zijt toch de Levensvorst, die uit de dood is opgestaan en verhoogd is aan de rechterhand Gods des almachtigen Vaders. Al zoudt Gij mij doden, nochtans zal ik op U hopen.

Na enige tijd is er een morgen aangebroken waarop de satan als zelf kwam, om zijn eigendomsrecht op mij te laten gelden. Ik had God in het Paradijs de rug toegekeerd en was satans eigendom geworden. Satan wilde dat ik hem diende, en niet God. Hij zag mij als een deserteur en zou mij als zodanig behandelen. Doch ik zal hierover niet uitweiden. Het was het verschrikkelijkste dat ik ooit in mijn leven meegemaakt heb. O, wat is hij een tiran, en zo één kijken wij nu naar de ogen. Dwazen die wij zijn! Ik heb toen enigermate verstaan wat het in die helse poel zal zijn, waar satan het voor het zeggen heeft en waar de dood met zijn eeuwige verschrikkingen zich laat gelden.

Ik had geen andere gedachte als: Nu kom ik om onder satan's macht. Het is eigen schuld, ik heb het er naar gemaakt, God is eeuwig vrij van mij. Doch de hoge nood, waarin ik verkeerde, deed mij tot de Heere Jezus roepen: Heere Jezus, ik sterf, ik kom om. En, O wonder der liefde en der genade, daar openbaarde Christus zich en Hij sprak met macht: De Heere schelde u, gij satan, ja de Heere schelde u. Ogenblikkelijk moest satan mij loslaten, en toen heb ik als aan Christus' voeten een offer van dankzegging en aanbidding gebracht. Hier heb ik mij bij vernieuwing aan Hem verbonden en gebedeld of ik die eer van Hem mocht ontvangen om al de dagen van mijn leven Zijn slaaf te mogen zijn. O, wat is Christus bij mij in achtung gerezen. Hem was gegeven alle macht in de hemel en op de aarde. Hij verlost uit het geweld des duivels.

Daardoor is het een tijdlang zo geweest, dat, als ik Zijn liefde genoot, alles wèl was, doch als ik Hem miste, dan had ik heimwee en dan had niets van de aarde mijn belangstelling. Het was: Jezus is het alleen, waar mijn hart gaat heen, mijn ziel gedurig dorst, naar die Levensvorst. Op een morgen gebeurde het, terwijl ik alleen op het schip was, dat mijn gehele hart weer naar Hem uitging, want Hij, Hij, Hij was het leven en ik was geheel op Hem aangewezen. Ik vergat tijd en plaats en ben als Ruth op de dorsvloer geweest en ik heb verstaan, wat het was, aan Zijn voetdeksel te liggen. Ruth was een heidin; Boaz had haar van zich weg kunnen stoten en weggagen als al te vrijpostig en brutaal. Doch dat deed hij niet, maar hij zei: Wie zijt gij? En zij zei: Ik ben uw dienstmaagd; breid dan uw vleugel uit over uw dienstmaagd, want gij zijt de lossen. En hij zei: Gezegend zijt gij de Heere, mijn dochter! Gij hebt deze uw laatste weldadigheid beter gemaakt dan de eerste, dewijl gij geen jonge gezellen zijt nagegaan, hetzij arm of rijk. En nu, mijn dochter, vrees niet; al wat gij gezegd hebt, zal ik doen; want de ganse stad mijns volks weet, dat gij een deugdelijke vrouw zijt. Nu dan, wel is waar, dat ik een lossen ben; maar er is nog een lossen nader dan ik. Blijf deze nacht over; voorts in de morgenstond zal het geschieden, indien hij u lost, goed, laat hij lossen; maar indien het hem niet lust u te lossen, zo zal ik u lossen, zo waarachtig als de Heere leeft. Wat

dat voor mij geweest is, is niet te zeggen. De geestelijke Boaz nam het voor mij op om de verloren erfenis weer in bezit te mogen krijgen. En zo waarachtig als de Heere leefde zo zou Hij ook al mijn zaken uitrichten. O, wat namen mijn gedachten en mijn geest een vlucht; weer in Gods gunst hersteld betekende: Alle leed voorbij en Hij de mijne en ik de Zijne. Wonder der genade en liefde Gods.

Zoals ik gezegd heb, was ik uur, tijd en wereld vergeten. Voor een goed begrip moet ik nog vermelden, dat ons schip niet tegen de wal, maar er wat vanaf lag. Op de wal stond een man, die ons noodzakelijk over het werk moest spreken. Hij had staan roepen en roepen, want hij begreep dat er iemand aan boord moest zijn, daar de roeiboot bij het schip lag. Hij is met stenen tegen het schip gaan gooien, hetwelk tenslotte mijn aandacht trok. Ik kwam weer tot mijzelf, verliet de kajuit en ging naar boven. Man, zei hij, heb je zo vast geslapen; ik heb de boel bijna afgebroken. Ik ging hem met de roeiboot halen en toen ik dichterbij hem kwam, schrok hij van mij, want ik moet geen kleur meer in mijn gezicht hebben gehad. Ik ben hem daarop alles gaan vertellen wat ik die morgen beleefd had. Nu gebeurt er niets buiten Gods voorzienigheid. Deze man had mij veel verdriet aangedaan en mij bij anderen in een kwaad daglicht gesteld. Nu gebruikte de Heere deze omstandigheden om Zijn Woord waar te maken, zoals er geschreven staat: Als iemands wegen de Heere behagen, zo zal Hij ook zijn vijanden met hem verzoenen. Dit is ook hier geschied, want hij is een vriend van mij geworden.

Enige dagen later ben ik, buiten mijn toedoen, in een twistgesprek geraakt met een ouderling en een diaken, over de natuur des geloofs. Die mensen waren gewoon, dat ieder voor hen zweeg, en, zoals men dat wel eens zegt, zij gooiden mij dood met teksten. Ik stelde de leer van ellende, verlossing en dankbaarheid daar dan steeds tegenover. Zij werden tenslotte zo boos, dat ik er bang van werd. Zij moesten en zouden het winnen en dat ging niet. Toen deed ik iets, dat men nooit moet doen, wanneer men in een twistgesprek betrokken raakt. Ik kwam n.l. op het terrein van de bevinding, ook al omdat ik er nog zo vol van was als met Ruth op de dorsvloer te zijn geweest. Hieruit sprak ik nu en toen ik alles verteld had, zeiden zij: ga verder broeder, heerlijk, heerlijk.

Ik antwoordde dat ik niet verder kon, omdat de Heere mij niet verder geleid had. Hiermede konden zij niet instemmen, verloren hun fatsoen en burgerlijke beleefdheid en schreeuwden mij toe met een stem alsof heel Rotterdam het moest horen: ja, ja, zo zijn die lui allemaal; weet jij wat je doet? Je berooft God van Zijn eer! schande, schande; we moeten aannemen en geloven.

Ik heb er maar een einde aan gemaakt en gezegd dat alleen wat God werkt, in Zijn Koninkrijk rechtsgeldigheid heeft en wat van ons is kan Gode niet behagen, omdat wij dan onszelf bedoelen.

Het gesprek is een grote les voor mij geweest: ik heb geleerd in twistgesprekken alléén de Bijbel te laten spreken. Luther zegt: als ik met mijn bevinding naar mijn vijanden ga, kan ik beter thuis blijven.

Toen ik 's avonds op mijn knieën ging was ik zeer terneergeslagen. Ik had niet kunnen opkomen voor Gods Naam en werk en heb mij voor mijn Schepper schuldig gekend; het werd mij wonderlijk te moede, want dit woord ging zo krachtig op mij werken: En Ik zal hun een plant van naam verwekken en zij zullen niet meer weggeraapt worden door honger in het land en de smaad der heidenen niet meer dragen.

Voor mijzelf werd ik zeer vertroost, maar ook schrok ik, want ik verstond dat men weliswaar ouderling of diaken kan zijn, maar dat men bij God niet hoger is dan een heiden.

Thans zal ik wat zaken mededelen, waaruit te zien is dat satan een duizendkunstenaar is. Hij heeft een ervaring van 6000 jaren en weet uit ervaring dat God een beloner is dergenen die Hem zoeken.

Het is satan het zelfde, of wij in de put zitten en geen doorzicht hebben, of dat wij een groot geloof hebben voor ons zelf, of dat wij op zijpaden gaan, als wij maar geen gelovig gebruik maken van dat wapen, hetwelk een beproefd wapen is, n.l. het gebed. In verband hiermede verwijs ik naar het boekje van Huntington, 'Het Koninkrijk der Hemelen ingenomen door gebed,' waarin tevens zijn bekering beschreven wordt. God zelf zegt in Zijn Woord: Mijn huis zal een huis des gebeds genaamd worden al de volken.

Het is steeds satan's toelig, ons in de war te brengen en van het gebed af te houden, met de bedoeling dat wij weer onder de dienstbaarheid zullen komen van: dit moet ik doen en dit moet ik laten. Als dan de dag voorbij is zitten wij met hart en hoofd vol met veroordelingen. Waar wij hadden moeten spreken, hebben wij gezwegen, en waar wij hadden moeten zwijgen, hebben wij gesproken. Dit hadden we zus en dat hadden we zo moeten doen, en als God het toelaat zijn wij door de listen en lagen van satan zedenleraars geworden voor onszelf en voor anderen en raken we het spoor bijster. In plaats van de dood in ons zelf te vinden gaan wij onszelf leven en worden mensen, die beter zijn dan anderen. Heimelijk werkt er dan in ons, dat God ons ook wel beter acht dan anderen. Wij worden dan rein in eigen oog en zien niet, dat wij van onze drek niet gewassen zijn.

Het gebed is dan niet meer als voorheen: uit de diepte roep ik tot U, O God.

Ik deed dan ook mijn best om een model-christen te worden en dacht daarbij nog in mijn dwaasheid, dat dat tot eer van God en Hem aangenaam zou zijn. Doch dat lukte niet, want ik kon de zonde niet ten onder brengen, noch uitbannen.

Ik ging daarom vragen of God mij zou willen helpen. Mijn bidden bestond dus in: ik doe mijn best en zou U mij nu willen helpen?

Op een middag heeft God mij geantwoord uit Jes. 27: 11: Als hare takken verdord zullen zijn, zullen zij afgebroken worden en de vrouwen komende, zullen ze aansteken; want het is geen volk van enig verstand; daarom zal Hij die het gemaakt heeft, Zich over hetzelfde niet ontfermen en die het geformeerd heeft, zal aan hetzelfde geen genade bewijzen.

O, wat ben ik geschrokken; ik gaf deze uitleg aan die woorden: God had nu gezegd, dat Hij niet meer met mij te doen wilde hebben. Het beste was maar, dat ik mij langzaam zou gaan onttrekken: minder omgang met Gods volk, niet steeds naar de catechisatie gaan en de kerkdienst verzuimen.

Het bidden behoefde ook niet meer, mijn lot was toch beslist; er was voor mij toch geen genade of ontferming. Wat was ik ongelukkig, ik had met Gods volk willen leven en sterven, maar dat ging niet. Ik was toch maar een naamchristen en als ik mij onttrok, behoefde Gods naam om mijnentwil niet gelasterd te worden. Met niemand durfde ik hierover te spreken. Ik was een speelbal van satan, biddeloos, geesteloos en vervuld met harde gedachten over God, en over de uitverkiezing. Neen, Hij gaf het zijn beminden als in de slaap, maar met mij was alles fout. En toch had ik geloofd, gehoopt, veel gesproken, was aan het Heilig Avondmaal geweest. Ik was als een gevangene in een cel. Dit heeft zo enkele weken geduurd; ik kon geen zucht slaken en geen gebed doen. Op een zaterdagavond ging ik naar de catechisatie en zat daar zo alleen en eenzaam onder de jongens, dat het onze leraar opviel. Hij hield plotseling op met spreken, zag mij aan met een paar grote, doordringende ogen en vroeg mij of er wat aan scheelde. Zijn vraag overviel mij; ik schrok en zei: Neen, dat vertel ik aan niemand. Daar liet hij het niet bij zitten en zei tegen mij: kort en goed, ik zeg geen woord meer als jij niet vertelt wat er aan de hand is. Hierop zweeg hij en zei inderdaad niet één woord meer. De jongens zeiden tegen mij: zo kunnen we toch niet blijven zitten; zeg nu maar wat er is. Na lang tobben zei ik: Goed, ik zal het zeggen, maar daar zullen jullie wel van opkijken. En door de spanning met een stem, die buiten te horen was, kwam het hoge woord eruit: God zal zich over mij niet ontfermen en mij geen genade bewijzen.

Ik dacht dat ze allen wel geweldig zouden schrikken, doch dat was in het geheel niet het geval. Onze leraar vroeg mij: Heb je dat in Gods Woord nageslagen? In mijn nerveusheid zei ik: Neen, maar dat is het woord van God tot mij geweest. Zo, zei hij, maar waarom heb je het dan niet opgezocht? Dan gaan wij Jes. 27 maar eens lezen en nemen we het twaalfde vers er ook bij t.w.: En het zal te dien dage geschieden dat de Heere dorsen zal van de stroom der rivier af tot aan de rivier van Egypte, doch gijlieden zult opgelezen worden, één bij één, 0 gij kinderen Israëls.

Nu een foto kon niet zo helder en sprekend zijn, en zo precies, als de verklaring welke hij aan deze woorden gaf. Hij zette uiteen, hoe ik was, wat ik deed en wilde doen en wat Gods bedoelingen waren. Hij verklaarde dat het volk Israël weer uit Babel en Egypte in zijn land zou terugkeren en God het weer in Zijn gunst en gemeenschap wilde herstellen, doch in een rechte weg van vernedering en schuld. Dorsende van de stroom der rivier (dat is van de Eufraat af) tot de rivier van Egypte, ziet, geestelijk verstaan, op onze erfelijke en dadelijke schuld. Weg dus met: Wij wat doen en God dus ook wat .

Neen, het kaf van al ons doen moet er aan. Alleen wat Hij wrocht zal juichen tot Zijn eer, hetgeen Hij werkt door de bazuin van het evangelie. Wat heb ik mij geschaamd over mijn onverstand en wat zag ik het doel van satan helder. Zegt Paulus niet: Zijn listen zijn ons niet onbekend. Ook heb ik toen gevoeld, dat satan nog meer pijlen op zijn boog had. Doch ik dacht, ik ben nu gewaarschuwd en zal er beter acht op slaan. Als er weer eens iets aan de hand is, dan zal ik de raad van Bunyan volgen en Gods Woord erop naslaan, want satan doet van een tekst af of hij voegt er iets aan toe om ons in zijn strikken te vangen. Korte tijd hierna zat ik weer in de val. Ik las in Ps. 16: De snoeren zijn mij in liefelijke plaatsen gevallen. (Van achteren heb ik gezien dat satan zelf mij de verklaring hiervan gaf en nog wel met de persoonlijke toepassing erbij.) In Sam. 2 vers 8 lezen wij dat David de Moabieten sloeg en hen mat met een snoer, doende hen ter aarde nederliggen en hij mat met twee snoeren om te doden en met een vol snoer om in het leven te laten. En ik achtte mij iemand die zich geveinsdelijk had onderworpen, want de angel van vijandschap en verderf was, met al wat ik had ervaren nog in mij blijven zitten. Ik zat dus fout. Ik viel niet onder degenen waar met een vol snoer gemeten werd. Toen ging ik tegenspreken en bracht naar voren wat er zoal in die 4 jaren gebeurd was. Doch ik kwam in zo'n chaos terecht; alles ging eraan! Niets, maar dan ook niets deugde er; ik was een lichtvaardig mens en diegenen die met mij omgingen hadden een verkeerde kijk op mij en handelden met mij uit de aard der liefde; doch zij waren geheel abuis; zij zouden allen met mij, bedrogen uitkomen.

Ik kreeg aanval op aanval te verduren. Ik moest mij maar aan hen onttrekken en beter mijn verstand gebruiken. In die tijd kwam er ook nog bij, dat door verschillende jongeren, die in moeilijkheden zaten, aan mij raad en onderwijs gevraagd werd.

Ik deed het naar mijn beste weten en dan gebeurde het dikwijls dat zij mij bedankten; en of het afgesproken was, werd er nog bijgevoegd: wat is het toch een voorrecht als je zo'n kennis hebt en hiermede je naaste kan dienen. Het zweet brak me dan uit en dan was het: anderen hebt gij getroost, maar nu komt het aan U. Wat is toch een mens als hij in de strikken van satan zit!

Vroegen de jongelui mij raad, dan trachtte ik mij in hun toestand te verplaatsen en ik heb steeds hun vragen uit Gods Woord beantwoord. Maar zelf zat ik te tobben met wat ik ervaren had. Was het wel recht werk geweest? Aan een stroom van spot was ik dan onderworpen. Het was verschrikkelijk; ik liep als met een brandende lantaarn op mijn rug, om anderen de weg te wijzen, doch zelf liep ik in het donker. Dit heeft geruime tijd geduurd, totdat op eenmaal de macht des duivels werd vernietigd door deze woorden: Dit is een getrouw woord en alle aanneming waardig, dat Christus Jezus in de wereld gekomen is om zondaren zalig te maken, waarvan ik de voornaamste ben.

0, dat was Christus' werk, en ik was een zondaar, ja, een groot zondaar en de hel waard. Daaruit is weer gebed ontstaan en een aanhouden aan de troon der genade. Ik kreeg mijn dwaasheid te zien in de strijd tegen die machtige vijand. Ik had mij trachten te verdedigen en wilde staande blijven met mijn bevinding.

Doch de Heere gaf mij ook te zien, dat, toen Christus veertig dagen en nachten in de woestijn was en hem ten laatste hongerde, dat de duivel tot Hem zei: Indien Gij Gods Zoon zijt, zeg dat deze stenen broden worden. Doch Hij antwoordde niet met: deze macht heb Ik, want Ik ben waarlijk Gods Zoon, maar met: daar is geschreven. Hij heeft satan verslagen door Zich alleen op het Woord te beroepen. En in dit 'daar is geschreven' ligt ook geheel en al onze kracht.

Dit was dan voorbij. En als ik het zo noemen mag, ik was de ene dood uitgeworsteld maar kwam weer in een andere, doch op een geheel andere wijze.

Door omstandigheden kwam ik onverwachts op een gezelschap van onkerkelijke mensen, die over en weer zaten te praten. Opeens zei één van hen: ik heb een voorstel. Hier is de oudste zoon van Jacob Hofman en die moet ons nu eens vertellen, hoe de Heere hem geroepen heeft. En als uit één mond, alsof het afgesproken was, zeiden zij allen: ja.

Ik voelde er niets voor om in het middelpunt gezet te worden, maar er was een oude man onder het gezelschap, die zei: Ik heb destijds veel met je grootvader gesproken en voor hetgeen hij sprak, heb ik hoge achting; ik heb van hem gehoord, voordat hij stierf, dat God jou te sterk geworden was en dat je de wereld een scheidbrief heb moeten geven. Vertel eens van zijn sterven en ook hoe dat met jou gegaan is.

Ik ben toen gaan praten en het ging heel gemakkelijk. Ik vertelde, hoe Christus Jezus zich aan mij ontdekt had en hoe ik een weg buiten mijzelf had leren kennen om zalig te worden. Toen stond er iemand op die zei: jongen, denk er om hoor, die steelt is een dief. Ik maakte het gezelschap er echter op attent, dat zij zelf gevraagd hadden of ik wilde vertellen en dat ik eenvoudig gezegd had, wat ik had leren kennen. Enfin, ik mocht verder gaan. Plotseling stond er weer iemand op en zei: nu mensen, wat jullie er van denken, weet ik niet, maar ik moet eerlijk zeggen, dat ik zelden zo'n heldere roeping gehoord heb. Het is zo helder als de dag; en allen vielen hem bij. Wat ben ik opgehemeld; ik was een buitengewoon mens en iets bijzonders in 'deez donkere daagjes' en dan nog zo jong en door God begiftigd met de gave om het zo duidelijk te vertellen, ja, we hebben een bijzondere avond mogen hebben ...

Wat groeide ik, zo was ik nog nooit geprezen. Daar het tijd werd om op te stappen, vroegen zij mij een psalmvers op te geven om dat gezamenlijk te zingen. Doch ik weigerde, want ik begreep wel dat ik dan ook moest eindigen, en ik zei: Hoor eens, ik moest hier vanavond zijn en het is nu eenmaal zo gelopen, maar ik vind het nu voldoende; ik heb als jongste heel de avond gesproken en niemand van u heeft iets gezegd. Een van jullie moet maar een versje opgeven en eindigen. Doch degene die eindigde heeft in zijn gebed niets anders gedaan dan mij bewieroken. Innerlijk heb ik er om gelachen en vond het bedroevend, maar, om eerlijk te zijn, ik was er toch wel mee ingenomen. Doch toen ik thuis kwam en voor het naar bed gaan op mijn knieën viel, had ik het niet gemakkelijk; er was geen opening.

Doch daarna kwam met kracht in mijn hart: Wat heeft het stro met het koren te doen? En ik zag, dat ik niet op mijn plaats geweest was; ik was geen schuld belijdende zondaar, maar ik was een goede en echte jongen, waar het volk eerbied voor had en van wie ze zeiden, dat ze zelden zo'n heldere roeping hadden gehoord. Heimelijk was echter toch in mij gaan werken: dat komt met mij wel goed; ik ben er één van; de Heere is met mij begonnen, dus is het einde ook goed. Helaas, alle werkzaamheden en behoeften hielden op en ik werd biddeloos, gemelijk, eigenlijk vijandig tegen de leer van: die in Christus is, is een nieuw schepsel.

Dit heeft zo lange tijd geduurd, tot op een keer een kind Gods mij vroeg hoe ik het maakte, want, zei zij: ik hoor niets meer van je. Om toch maar wat te zeggen vroeg ik haar wat zij onder 'roeping' verstond.

Oh, zei zij: Van een dominee. Welneen, zei ik, ik bedoel het zoals het staat in Rom. 8 vers 30: En die Hij tevoren verordineerd heeft, deze heeft Hij ook geroepen; en die Hij geroepen heeft, deze heeft Hij ook gerechtvaardigd; en die Hij gerechtvaardigd heeft, deze heeft Hij ook verheerlijkt. Hoor eens, was haar antwoord, ik ben geen dominee die teksten kan uitleggen.

Daarop ging zij vertellen wanneer God met haar begonnen was en dat zij sedert die tijd met de wereld had moeten breken; dat zij na enkele jaren in Adam werd afgesneden en overgeplant was in Christus en toen te zien kreeg, dat zij geroepen was tot de kennis van Zijn Zoon, Jezus Christus. Opeens kwam ik tot de werkelijkheid en zag dat satan het gesprek van die mensen op dat gezelschap had gebruikt (en mijn verdorven hart had medegedaan) om van mij een geholpen mens te maken die zijn reinigmaking en zaligheid niet buiten zichzelf in Christus behoefde te zoeken. O, wat is satan een subtiel wezen, maar ook: wat hebben wij een arglistig hart.

Weer kwam ik in de armoede en de ellende en in mijn van God gescheiden staat terecht onder de eis van de wet, die heilig, rechtvaardig en goed is. Ik kon niet één gebod houden, ik kon dus alleen schuld met schuld vermeerderen; en het einde zou verschrikkelijk zijn. In die tijd was Christus en Zijn werk zo ver weg, dat het was of Hij niet bestond, ja, of Hij dood was. De Bijbel was een gesloten boek voor mij en alles veroordeelde mij. Ik kreeg weer een biddeloos leven en was besloten als een gevangene, die nauwelijks het daglicht zag. Wel heb ik leren zien dat Gods Geest ons opwekt tot gebed. Satan echter heeft steeds tot doel ons van God en Zijn Woord af te trekken en te brengen tot eigenwillige godsdienst. En ik ben weer in de strikken van de vijand gekomen en had er heel geen erg in dat hij met mij speelde. Er was, sprak satan, zo'n grote en nimmer eindigende eeuwigheid, en als nu de rechtvaardige nauwelijks zalig wordt, waar zal dan de goddeloze en de zondaar blijven; het moest recht werk zijn, want door de eeuwen heen is er veel bijkomend en algemeen werk des Geestes geweest; ik moest mij maar goed onderzoeken, daar een mens zo maar niet zalig wordt.

Daarop ben ik in een benauwde toestand gekomen; dag en nacht had ik geen rust; ik was een overtreders van de wet in gedachten, woorden en werken; en het was mij zoals de blinde man in het Evangelie van Johannes sprak: God hoort de zondaars niet. Ik was de wanhoop nabij. Ik schrok van het ritselen van een blad, want elk ogenblik kon het einde er zijn en dat zou een eeuwig verzinken zijn en een vertoeven onder verdoemden en duivelen. O, was ik maar nooit geboren. Doch ik was er; wat nu.

Ik wist geen raad en durfde ook niet te bidden. God wilde toch niet horen. Het bassen van een hond was aangenamer in de oren Gods dan het getier van zo'n zondaar als ik was. Een enkele keer kwam de gedachte bij mij op om er eens met iemand over te spreken, doch steeds ontzong mij de moed en ben ik maar alleen verder gegaan.

Doch op zekere dag, toen ik weer eens alleen op het schip was en nog steeds vervuld was met mijn ongeloof en wanhoopsgedachten, ben ik op de grond gaan liggen om God te dwingen mij uitkomst te geven, daar het zo niet langer kon. Toen meende ik gelijk Gods volk te zijn afgesneden in Adam en overgeplant in de tweede Adam, Jezus Christus. Daarna kwam ik tot mijzelf en het eerste dat ik dacht was: wat zullen onze dominee en de vrienden hier blij mee zijn. Opeens werd ik als het ware de sulferlucht van de hel gewaar en ik ben naar boven gevlucht; het was of iemand me hard aan het uitlachen was.

Ik ben op mijn knieën gevallen en heb het uit liggen kermen van ellende. En toen was het: Ook dit hebt gij van node, en onmiddellijk hierop daalde er een zo grote liefde in mijn hart, dat ik opeens als in een andere wereld kwam. Mijn ogen gingen open voor de listen van de vorst der duisternis. Hij had mij een gewaande bekering willen geven om mij bij God mijn Schepper vandaan te houden, want hij weet wel dat er bij God genade is, maar Die laat Zich niet dwingen. God wil er om gebeden zijn en wij moeten een onderwerp gemaakt worden voor Zijn genade.

Ik heb dit alles aan mijn vader verteld, en deze, met mijn moeder hierover sprekend, zei: laten wij daar acht op geven, ik geloof, dat God onze zoon bearbeidt om hem nog eens voorganger te maken, want er komen allerlei dingen voor, die niet gewoon zijn. Zelf heb ik echter nooit enige gedachten over deze zaak gehad.

Later is gebleken dat de man goed gezien had; wij gingen ook dagelijks met elkaar om en hij zag mijn leven. Hij had een groot verstand en ook veel kennis om iets te onderscheiden en had dikwijls iets door dat anderen niet opmerkten. Dit is een aparte gave.

In die tijd is het ook geweest dat in de gemeente veel geestelijk leven was. Gods Geest werkte zo krachtig, nu eens bij deze en dan bij gene, dat wij telkens wat nieuws konden horen. Het was een bijzondere tijd.

Maar voor mijzelf zag ik in die tijd niet anders dan ondergang. Mijn staat ging ik vergelijken met de plaag van de melaatsheid; het was of die zich naar buiten openbaarde en ik dacht dat God mijn ongerechtigheid niet langer zou kunnen gedogen. In die tijd zou er weer Avondmaal gehouden worden. O, wat had ik het benauwd. Enerzijds durfde ik niet aan de Avondmaalstafel aan te gaan en anderzijds vertrouwde ik mezelf ook niet dat ik in de bank zou blijven zitten. Wat moest ik beginnen. Toen de bewuste zondagmorgen aanbrak, ging ik in de kerk op de achterste bank in de hoek zitten, met het vaste voornemen niet aan te gaan. Want dat ging toch niet in zo'n staat, melaats van mijn zonde.

Na het lezen van het formulier werd de eerste tafel bediend en ik heb met mijn zakdoek tussen mijn tanden gezeten om het niet hardop uit te gaan jammeren van ellende. Want met dit volk wenste ik te leven en te sterven.

Daarna werd er genodigd voor de tweede tafel: Zijn er nog die het niet buiten die Koning kunnen stellen? Dat was midden in de roos! Ik was de eerste die aan tafel ging zitten en zag in de tekenen van brood en wijn Christus' verbroken lichaam en vergoten bloed. Ik kon mij niet weerhouden en in mijn geest wierp ik mij op deze tekenen. Toen was het of de hemelen geopend werden en God met welgevallen hierop neerzag: dáárvoor had Hij zijn Zoon gegeven; opdat wij ons met onze dood op Zijn dood zouden werpen. Mijn vriend zat aan de ene, en ik aan de andere zijde van onze voorganger en ten aanschouwe van de gehele Gemeente legde hij zijn ene hand op het hoofd van mijn vriend, en zijn andere hand op mijn hoofd, en sprak met grote ontroering: ik ga heen in de weg der ganse aarde, maar alsdan zullen er overblijven, levende brieven, niet geschreven met pen en inkt, maar door de Geest mijns Gods. Jaren later, toen hij mij als predikant bevestigde, kwamen deze woorden bij hem terug en heeft hij er nog over gesproken.

Gesterkt door het gebruik van dit Avondmaal, heb ik nieuwe levenskracht ontvangen om op te pakken en verder te gaan.

Nu kwamen er tijden voor dat ik als verteerd werd van heimwee, vooral als er over Christus' liefde en Zijn middelaarswerk gesproken werd. Soms was dan ook mijn bede als ik naar de kerk ging: O, God, behoeft er niet uit het Hooglied gepredikt te worden, want als het mijn hart raakt en ik mij niet kan bedwingen, dan ben ik bevreesd voor misbaar. Op een middag, dat ik in het verborgen was gegaan om mijn hart uit te storten, riep ik in diepe droefheid uit: O, Heere Jezus, ik sterf van verdriet! Daar openbaarde Hij zich aan mij in al Zijn volheid, en sprak: Ik kan van Mijzelve niets doen. En Hij wees mij op Zijn Vader, ik stond bij Hem in de schuld. Ik moest mij met al mijn zonden het oordeel en de rechten Gods onderwerpen. Hij was mijn Schepper en had het recht met mij te doen naar Zijn welbehagen. En daar kwam die angel van boosheid, die wij in het paradijs in ons hebben opgenomen, in al zijn haat en vijandschap tegen God openbaar: 'Ik onderwerp mij nooit, maar dan ook nooit!' Toen was het of de Koning zich bedroefd van mij afkeerde en heenging en zich verborg. En dit woord werkte na: Ik en de Vader zijn één. Ik heb leren verstaan, dat, al hebben wij nog zo'n heimwee

en al zouden wij een emmer vol tranen wenen, de Koning zich niet laat bewegen. Wij hebben ons van onze Schepper afgekeerd en Christus staat aan de zijde Zijns Vaders en ook Hij handhaaft hetgeen God gesproken heeft: Keer weder tot Mij en Ik zal tot u wederkeren.

Eerst kon ik een tijd lang geen traan meer laten. Doch het missen van Hem, die toch het leven is, en daar tegenover dood en vijandschap in mij, hebben na verloop van tijd gemaakt, dat ik toen weer hete tranen ben gaan schreien. Als ik 's avonds naar bed ging nam ik tersluiks een handdoek mee, legde die op het kussen en liet mijn tranen de vrije loop. Dit heeft twee dagen en nachten geduurd, totdat ik opeens te zien kreeg, dat ook mijn tranen vijandschap tegen God waren en ik heb deze onder mijn voet moeten vertrappen, als God mishagende. Alles veroordeelde mij in die tijd. Ik kon de vogels niet horen zingen en de beesten niet zien dartelen in het veld, of ik benijdde hen, daar zij niets misdaan hadden tegen hun Schepper. Ik was gezonken beneden het stomme vee en het aardrijk was vervloekt om mijnentwil. Toen heb ik de dag vervloekt dat ik geboren ben; dat mijn vader geboodschapt was: U is een zoon geboren. En ik ben gaan vragen: O, God, mag alles, als ik mij niet bedrieg in wat ik van U heb ontvangen, eens bij vernieuwing en met kracht bevestigd worden? Opdat ik mij dan U onderwerpe, want ik heb niets als angst en benauwdheid voor U, ja, Ik heb niets als zonde.

Hiermede heb ik zo lang gelopen tot mijn ogen opengingen en ik mij als met de spies van het ongeloof onder het kruis zag staan en het hart van Christus doorboorde om te zien of Hij waarlijk gestorven was. En hier moest ik alle hoop laten varen en zei: Ben ik zo tegenover U, van Wie ik alles moet hebben; nu is het buiten hoop. Echter, nog diezelfde dag heeft alles in mij getinteld van onbegrijpelijke liefde, want Hij sprak tot mij deze woorden: Ik dank U, Vader, Heere des hemels en der aarde, dat gij deze dingen voor de wijzen en verstandigen hebt verborgen en hebt ze de kinderen geopenbaard; ja, Vader, want also is geweest het welbehagen voor U. En ik heb verstaan, dat Jezus mij ondanks alles wilde zaligen, maar ook, dat er niets overbleef tot eer van de mens, want alles moet aan ons gedaan worden, precies als aan kleine kinderen, die geheel en al op de liefde van de moeder zijn aangewezen.

Christus wil dus alleen zaligen met behoud van Gods eer. Wij moeten terug naar God. Ook ging ik verstaan, dat, onder de bediening van de Heilige Geest, de ellende ons terug drijft naar God. Toen is dat Godswerk van ellende, verlossing en dankbaarheid als Gode verheerlijkende, Christus kronende en de Heilige Geest verheffende, voor mij gaan blinken als de zon in haar luister en heerlijkheid. Hier zag ik hoe wonderlijk het ware geloof is, bestaande in kennis, toestemmen en betrouwen. Nu verkeerde ik in een zodanig verschrikkelijke staat, maar, even een weinig licht en ik zag dat geloof in mij; er was op die tijd gewoon geen plaats voor ongeloof. Het is Gods bedoeling Zichzelf een eeuwige Naam te maken in het zaligen van zondaars, doch het drong thans tot mij door, dat wij dan geheel en al moeten worden uitgeschakeld om genade als genade te leren kennen.

Daarna zijn banden en noden mijn deel geworden. Het was van mijn kant een verloren zaak. In de kerk, of in het lezen van de Bijbel, of in de geschriften van onze oud vaders zag ik aan de zijde van God wel ruimte, maar dan zag ik mijn onwaardigheid en verwerpelijkheid en dacht: Als God mij aannam, kon Hij de gehele wereld wel aannemen. Soms zag ik niets voor ogen als de natuurlijke dood. Het was toen juist een herfst met veel regen en wind, en als de wolken dan zo laag hingen, stond ik soms te beven, menende dat God mijn ongerechtigheden niet langer zou kunnen gedogen. Hierbij kwam nog het benauwen van mensen, die mij niet begrepen en tegen mij zeiden, dat ik aan ongeloof toegaf en God wantrouwde. Dan kreeg ik soms een hele zedenpreek, wat ik moest doen en laten.

Op een middag was ik alleen aan het werk aan de motor van het schip en werd overvallen door wanhoopsgedachten. Ik kreeg aandrang om mij tegen het ijzeren beschot te pletter te lopen. Maar ook dat kon niet, want mijn Schepper had mij het leven gegeven, en Hij alleen had het recht om het te nemen. Ik had mij aan Hem te onderwerpen. Ik ben toen gaan zitten en

raakte mijn aanzijn kwijt. En daar hoorde ik een hemels gezang. In de hemel wordt gezongen van vrije genade. O, wat ben ik verbaasd en aangedaan geweest. De hemel is een plaats voor gezaligde zondaren. Een paar dagen was ik hiermede bezet; toen kwam de vijand, die mij ging bespotten en mij tegen God trachtte op te zetten om Zijn Heilige Naam te lasteren, daar ik toch geen heil bij God had te verwachten. Immers, daar was ik geen geschikt mens voor. Alle hoop en moed ontzonk mij. Na een slapeloze nacht stond ik 's morgens om zes uur op en ging naar de sluiswachter in Vianen, daar de brug voor ons geopend moest worden. Hij was echter nog niet aanwezig en daar, leunende met mijn voorhoofd tegen een muur van het sluiswachtershuisje, rees opeens de vraag, of beter gezegd, de bede, in mij op: God, is Uw bediening er dan niet meer? En daar opende zich de gehele genadebediening voor verloren zondaren en het woord van God tot mij was: Ik heb kinderen groot gemaakt en verhoogd, maar zij hebben tegen Mij overtreden, enz. Ik heb deze woorden uit Jesaja met schaamte en schande aangehoord, maar in het bijzonder de verzen 16, 17 en 18 van het eerste hoofdstuk van Jesaja: Wast u, reinigt u, doet de boosheid uwer handelingen van voor Mijn ogen weg, laat af van kwaad te doen. Leert goed doen, zoekt het recht, helpt den verdrukte, doet de wees recht, handelt de twistzaak der weduwe. Komt dan, en laat ons samen rechten, zegt de Heere; al waren uw zonden als scharlaken, zij zullen wit worden als sneeuw, al waren zij rood als karmozijn, zij zullen worden als witte wol. En dat wenste ik, dat mijn Schepper met mij zou rechten, maar nu werd vereist: Wast u, reinigt u, enz. Toen ben ik gaan tobben om die oude moriaan wit te wassen, maar daar kwam juist de zwarte huid voor de dag.

Op een gelegenheid vertelde ik alles aan een vriend van me, die mij antwoordde: Jij moet je handen maar eens in de schoot leggen. Het scheen mij toe of hij zich op die manier er vanaf wilde maken, omdat ook hij er geen raad mee wist. Doch daar kwam met kracht in mij: Mijn zwaard is dronken geworden in de hemel. Daarom zei ik tot hem: Ja, maar het is ernst, want het zwaard is dronken geworden in de hemel. O, zei hij, dan moet er nog bijkomen: Het zal ten oordeel nederdalen op Edom, en op het volk dat Ik verbannen heb (Jes. 34: 5); anders blijft de hele boel nog zitten. Op diezelfde dag kwam ik ook bij een ander, tegen wie ik eveneens mijn hart uitsprak, en, of het afgesproken werk was, die zei precies hetzelfde tegen mij.

Die avond ging ik naar de catechisatie en gaf op om te zingen Psalm 88 vers 5. Ik deed het met de bedoeling om te voorkomen, dat mij gevraagd zou worden, hoe het met mij was, daar ik met niemand meer over mijzelf wilde praten. Onder het bidden dacht ik, nu zal ik goed luisteren of er ook voor mij gebeden wordt, doch het was of er voor iedereen gebeden werd, behalve voor mij. Dit gaf mij zo'n ellendig gevoel, dat ik bij mijzelf dacht: hier laat men alle hoop varen; het is met mij een verloren zaak.

En daar kwam Gods Woord tot mij: Met een vloek zijt gij vervloekt, omdat gij Mij berooft, zelfs het ganse volk. Brengt al de tienden in het schathuis, opdat er spijs zij in Mijn huis; en beproeft Mij nu daarin, zegt de Heere der heirscharen, of Ik u dan niet opendoen zal de vensteren des hemels, en u zegen afgieten, zodat er geen schuren genoeg wezen zullen. (Mal. 3 vers 9 en 10). Toen heb ik mijn handen in de schoot gelegd en het is mij zo wonderlijk te moede geworden; ik had niets meer op God tegen. Hij moet Zijn eer hebben tot elke prijs. En vijandschap, hoogmoed, eigendunk, zelf doen en beter weten moesten het veld ruimen; en in mij begon te werken: 'En daar zullen op alle hoge berg en op alle verheven heuvel beekjes en watervlieten zijn, in de dag der grote slachting, wanneer de torens vallen zullen (Jes. 30: 25). Benauwd heb ik het niet meer gehad; ik was wel doodarm en ongelukkig. Het liep niet meer over hel of hemel, maar over God .

Nu heeft ieder zijn eigen geschiedenis; in dat werk zijn er geen twee gelijk, zo min als de bladeren van een boom precies aan elkaar gelijk zijn. Ik ben toen in zo'n weg gekomen, dat ik begon op te merken, dat bekeerde mensen, die hun bekering niet verloren hadden, maar daar nog uit leefden (en niet uit het geloof) mij niet verstonden. Als ik hun vertelde, hoe het met

mij was, dan kreeg ik geen antwoord; of ik werd afgescheept met een: ja, jongen, beschouwende kennis kan vèr gaan. Een ander zei: toen ik zover was, werd ik uitgeholpen; weer een ander haalde mijn vader aan en sprak ervan dat die een groot verstand had en ik moest aanhoren dat ik een goed geheugen had en dus maar voorzichtig moest zijn. Zelfs is het gebeurd dat iemand, die overigens later één van mijn beste vrienden geworden is, tegen mij zei en nog wel in de tegenwoordigheid van minstens tien mensen: Zeg, ik ben bij een meisje geweest dat in de ogen Gods genade gevonden heeft; O, wat heeft ze kostelijk gesproken. En terwijl ik naar haar luisterde, dacht ik aan jou, dat jij je wel net als Judas onder de apostelen zult voelen.

Ik heb niets terug gezegd, want ik was als één, wiens oren niet meer horen wat men zegge, kwaad of goed. En in die armoede en dat verdriet, toonde Christus mij op een keer al Zijn heilsschatten en verdiensten, ook het kindschap Gods, de verzegeling door de Heilige Geest en de verbondmaking en toen sprak Hij tot mij: Dat zal ik u geven.

Toen ik op nieuwjaarsmorgen 1927 naar de kerk ging, was het of al mijn kracht vergaan was en onderweg dacht ik nog te zullen sterven voordat ik daar zou zijn aangekomen. Maar ik ben er toch gekomen en heb een predikatie mogen horen uit Jeremia 31 vers 22: Hoe lang zult gij u onttrekken, gij afkerige dochter? Want de Heere heeft wat nieuws op de aarde geschapen: de vrouw zal de man omvangen. Onttrekken kon ik mij niet langer, maar het daaropvolgende kon ik ook niet. Daarop is het mij zo vreemd te moede geworden; ik geloof dat ik hier een ogenblik mijn aanzijn kwijt raakte en daar is zich gaan openen, dat in de hemel alles bereid was voor mijn huwelijksvereniging met Koning Jezus. Ik ben de dagen daarop als stervende over de wereld gegaan en ben nog naar mijn oude leraar gegaan en heb hem gezegd: Niemand begrijpt mij meer; zeg het maar eerlijk als alles fout bij mij is; ik ben niet te groot om weer opnieuw te beginnen. En al wat hij zei, was: kind, het zou eens een treffen met God moeten worden.

Ik sprong op van mijn stoel en antwoordde: U verstaat mij, meer behoeft U niet te zeggen.

De zondag daarop zat ik in de kerk, geesteloos, levenloos, dood, en ik wist niet meer of er over geestelijke of over natuurlijke dingen gesproken werd.

Na afloop van de dienst, zei een vriend tegen mij: wat een echte troostvolle predikatie was het vanmorgen; vind je ook niet?

Ik heb hem verteld hoe ik gesteld was en tegelijk kwam er dit woord in mij: De goddeloze verlate zijn weg en de ongerechte man zijn gedachten (Jes. 55 : 7). Daarop zei ik tot hem: mijn weg en mijn gedachten zijn nooit goed geweest, dus dan moet ik die ook maar prijs geven. 's Avonds heb ik op dezelfde wijze als 's morgens onder de predikatie gezeten. Na afloop van de dienst nam ds. Bogaard mij bij de arm en zei: Kom, ga even met mij mee naar huis. Eigenlijk was ik liever naar mijn eigen huis gegaan, maar daar hij bleef aanhouden, ben ik met hem mee gegaan, temeer omdat hij zei: dan zal ik zeggen, hoe een mens is, die zo is als jij bent.

Nu kwam daar een heel gezelschap samen en er werd gesproken over de predikaties van die dag. Sommigen waren gesticht en vertroost en ik dacht, O, wat zijn deze mensen gelukkig, en hoe zit ik hier; 'uitgerukt zijn mijne gedachten, de bezittingen mijns harten.' Achteraf heb ik gezien, dat mijn pad teneinde was.

Onverwachts richtte ds. Bogaard het woord tot mij en zei: O, ja, ik zou je nog vertellen, hoe een mens is, die is zoals jij nu bent. Luister eens, zo iemand kan niet verder zien dan zijn neus lang is. Er waren sommigen, die er om lachten; maar ik zei: dat is echt waar, dat hebt u precies geraden. Welneen, zei hij, dat raad ik niet, dat is mijn ervaring. Ik, helemaal onnozel, sprak: Dat weet ik niet. Neen, zei hij hierop, dat weet je ook niet. Ik begon opeens te huilen en ds. Bogaard ook; wat er verder gezegd werd, weet ik niet meer en tenslotte ben ik maar naar

huis gegaan. Ik heb hen allen met nadruk een hand gegeven, denkend dat ik naar huis ging om te sterven, echt de natuurlijke dood sterven.

Toen ik weg was, moet hij tegen zijn vrouw gezegd hebben, nu, vrouw, die komt niet meer terug zoals hij weggegaan is, want het einde der wet is Christus een iegelijk die gelooft. Ik heb hem getest; zijn pad is ten einde.

Die nacht heb ik, als een doodzieke, rusteloos doorgebracht. Daar een vriend uit H. I. Ambacht in de buurt gelogeed had en met de bus naar huis moest, ben ik vroeg opgestaan, (het was maandag 17 januari 1929) om hem weg te brengen en voor eeuwig afscheid van hem te nemen, want hij was volgens mij op reis naar de hemel, en ik naar de hel. En terwijl ik uit mijn bed stapte en stond na te denken, hoe verschrikkelijk mijn staat was, is alles in mij gaan tintelen vanwege de liefde van God. Hij had Zijn Zoon gezonden tot een verzoening van onze zonden; (1 Joh. 4: 10); daartoe was Christus de dood ingegaan. God had Zijn Zoon voor mij in de dood gegeven. Dat was een liefde-slag, die zo hard aankwam, dat het mijn hart stuksloeg. Ik heb mijn vriend naar de bus gebracht en gezegd, dat mijn hart stuk was, echt gebroken en dat dit mijn dood was. Toen hij thuis kwam, sprak hij hierover met enkele vrienden en zei: van de week zullen wij wel horen, dat zijn ziel gered is. Anderen konden dus zien hoe het met mij was; ikzelf echter niet.

Ik heb die gehele dag als met de dood in de schoenen gelopen. Ik had mij de dood onderworpen gemaakt; elk ogenblik kon het einde komen. 's Avonds liep ik rusteloos van boven naar beneden en van voor naar achteren. Tenslotte ben ik naar buiten gegaan. Het was vreselijk koud, doch het deerde mij niet. Ik liep alleen, er was verder geen sterveling te zien. Het zal ongeveer half tien geweest zijn, toen ik niet verder kon; ik ben tegen een ijzeren hek gaan staan. En daar ontdekte zich die hoge Majesteit Gods, maar 0, wat was Hij een volmaakt deugdebeeld! Ik was het in alles met Hem eens. Hij was de Heere, Hij moest doen wat goed was in Zijn ogen. Daar opende zich de afgrond en het was voor mij of de duivelen loeiden over hun buit. Maar, 0 wonder der genade, ik zonk neer op de Saffierstenen van Christus' lijdelijke en dadelijke gehoorzaamheid. Toen ik wat tot mijzelf kwam, stond ik stomverbaasd en zei: Gij hebt mijn ziel liefelijk omhelsd, dat zij in de groeve der vertering niet kwame. (Jes. 38: 17). Ik ben naar huis gegaan, en ben op mijn knieën gegaan en heb niets gezegd dan: Dank, dank, dank, want ik had verder geen woorden.

Ik heb de nacht doorgebracht in rust; een zoete rust, die alle denken en vermogen onuitsprekelijk ver te boven ging. Ik was 26 jaar en had nog nooit waarlijk gerust; maar nu lag ik als in een donzen bed.

's Morgens opstaande, had ik nog geen woorden dan: Dank, dank, dank, Mijn huisgenoten zagen wel, dat ik anders was als voorheen, doch ik kon niets zeggen; ik was verstomd van het goede.

Het verlangen kwam in mij op, om onder Gods Woord te komen en te horen wat God mij door Zijn Woord te zeggen had. Ik heb de uren geteld; eindelijk was het gelukkig woensdagavond en kon ik opgaan. De dienst begon met het zingen van Ps. 89: 6: Gij schiept het barre noord en 't zoele zuiden saam, enz. De tekst was Ps. 40 : 8 en 9: Toen zei ik: Zie, ik kom; in de rol des boeks is van mij geschreven; ik heb lust 0 mijn God! om uw welbehagen te doen; en Uw wet is in het midden mijns ingewand. Wat is dat een wonderlijke avond geweest; ik heb al de beloften van het evangelie door het geloof omhelsd en aangenomen.

Na afloop van de dienst heb ik tegen ds. Bogaard gezegd: Wat is er met mij aan de hand? Ik heb vanavond al de beloften van het Evangelie met waar geloof aangenomen. Hierop gaf hij mij ten antwoord: moet ik, arme stakker, jou dat zeggen? Kind, je bent van God weggelopen, je moet bij Hem wezen. Wat nuttigheid geeft het jou als ik het zeg?

Ik nam mijn pet af en boog voor hem alsof ik iemand van hoge adel voor mij had, want ik gevoelde dat hij mij aansprak als een dienaar van Christus en mijn heil bedoelde en zichzelf er buiten hield.

Daarna ben ik naar huis gegaan; ik heb mij voor God schuldig gekend en heb voor Zijn aangezicht de woorden, die Zijn knecht die middag tot mij gesproken had, te kennen gegeven. In diezelfde nacht zijn alle zaken voor mij opgeklaard. Het recht had zijn loop gehad en ik was in Adam afgesneden. Ik was overgeplant in Christus. Ik was gekomen aan het einde der wet en het einde der wet is Christus, een iegelijk die gelooft. Ik was overgegaan uit het werkverbond in het genadeverbond.

Met mijn handen boven mijn hoofd van blijdschap en verwondering, heb ik God gedankt, dat Hij de put niet eeuwig over mij had toegesloten. En dit woord kwam tot mij: verheerlijk God in dezen dele. (1 Petr. 4 : 16). Ik was zeer verblijd en toch niet voldaan. Dit duurde tot vrijdag. We waren juist klaar met eten; vader had gelezen en gedankt en toen gevoelde ik mij plotseling zo vreemd; ik raakte mijn aanzijn kwijt en werd in mijn geest gesteld voor de rechterstoel van die Hoge Majesteit. Zijn ogen waren als vuurvlammen; mijn consciëntie klaagde mij aan, want ik had alle geboden Gods overtreden en ook satan klaagde mij bij God aan en ik stond op die tijd alleen.

Doch daar trad Christus als een fiere Held op Zijn Vader toe en ging handelen uit Zijn arbeid op Golgotha. Hij had voor mij voldaan aan alle eisen van wet en recht. Satan vluchtte weg; de wet en mijn consciëntie waren volkomen bevredigd en God legde Zijn toorn af en sprak mij vrij van schuld en straf en ik ontving een genaderecht ten eeuwigen leven. O, hoe stond ik daar in gemeenschap met die Borg, Christus. Die liefde, die uit God straalde, is niet onder woorden te brengen. Hij sprak dat Hij niet meer op mij zou toornen tot in eeuwigheid. De schuld Uws volks hebt G' uit Uw boek gedaan; ook ziet Gij geen van hunne zonden aan.

Het is geweest of de hemel zich bewoog in blijdschap over één zondaar die zich had bekeerd. Ik heb hemelse muziek gehoord.

Daarna kwam ik weer tot de werkelijkheid: ik was een mens hier op aarde. Nadat ik alles aan mijn huisgenoten had verteld, hetgeen een diepe indruk op hen maakte, heb ik eerst naar hartelust gezongen Ps. 99: 8: Geeft dan eeuwig' eer, enz.

Diezelfde avond was het huis vol met vrienden en familie. De dag daarop (zaterdag) heb ik bijna de gehele dag vermanend, vertroostend en opwekkend gesproken. Ik putte uit een onuitputtelijke bron en heb verstaan, dat eerder de stenen zouden spreken, dan dat geredde zondaars zwijgen zouden. Die nacht heb ik rustig geslapen. 's Morgens echter wakker wordend, werd ik direct bepaald bij mijn afkomst. Mijn vader een Amoriet en mijn moeder een Hethietische; ik was walgelijk en verwerpelijk voor God wegens mijn afkomst. Maar nu had God mij van eeuwigheid liefgehad en mij getrokken met koorden van goedertierenheid. Voor zo iemand als ik was, had Christus geleden en gestreden en Zijn dierbaar hartebloed gestort op Golgotha's heuvel. Toen ben ik gaan klagen: Ik ben verlost, maar dat heeft Hem het leven gekost. Doch, O wonder der liefde, Christus ging mij reinigen door Zijn bloed en Geest en dekken met het kleed van Zijn gerechtigheid.

Daarna kreeg ik Zijn duur gekochte gemeente, uit alle volken, natiën en talen te zien; een onafzienbare schare, die niemand tellen kon. Daar kreeg ook ik mijn eigen plaats als lidmaat van Christus en Zijn gemeente, om dat eeuwig te blijven. Ik was gekocht uit de mensen. Gezegend kruis, gezegend graf, maar meer: gezegend Hij, Die Zich gewillig overgaf aan kruis en graf voor mij. Wat een dure bruidsschat heeft Hij voor Zijn bruid betaald.

Ik heb weken lang in de zoetste gemeenschap met Hem mogen verkeren. Nu en dan bemerkte ik wel, dat er nog meer was tot bevestiging van mijn deel aan Christus en ook werd mij dat wel door kinderen Gods verteld, doch thans was daar geen plaats voor en behoefte toe. Alles overheersend was: Ik ben de Zijne en Hij is de mijne, dat was mijn leven. Ik had geen last van

de wereld en van wereldse zaken; werken of varen konden we niet, want het was een buitengewoon strenge winter en de havens en rivieren lagen dichtgevroren. Zelfs op de biddag in maart, en dat in een kerk vol met mensen, zaten de ijsbloemen nog dik op de ramen. Eindelijk viel de dooi in en maakten ijsbrekers de rivieren en havens open.

's Maandags zou mijn broer, die in de haven overwinterd had, gaan varen en de haven openbreken. Ik heb hem aan boord gebracht en toen hij ging varen stond een massa mensen op de wal te kijken naar het breken van het ijs. Ik ben wat verderop gaan staan, om mijn broer nog met een armzwaai te kunnen groeten en toen ik op al die mensen zag, werd ik bedroefd; want ik zag dat zij zich vermaakten in het breken van het ijs en geen gedachten of behoeften hadden aan Die schoonste der mensenkinderen. Het breken van het ijs stond bij hen hoger dan Hij. Een eind verder ben ik eenzaam tegen een boom gaan staan en sprak: Ik ben, O Heer, een vreemd'ling hier beneen. Wat er toen gebeurde weet ik niet; ik zag opeens mijn broer en het schip niet meer; ik raakte mijn aanzijn hier kwijt. Ik werd opgetrokken in de staat der heerlijkheid en heb daar gehoord en gezien onuitsprekelijke dingen en heb aanschouwd de plaats die ik eens zou innemen en die Christus voor mij verworven had. Daarna zag ik Hem in mijn geest vóór mij staan, met de doornenkroon op en het spotkleed aan en Hij overhandigde mij de beker des lijdens en sprak: zult gij Mij dan niet volgen? Ik heb gebedeld om Zijn genade en gevraagd Hem te mogen volgen uit ware dankbaarheid, waarheen Hij mij ook leiden zou, en Hij beloofde mij Zijn genade.

Ik ben naar huis gegaan, hoe weet ik niet, want ik had bijna geen kracht om te lopen. 's Middags kon ik niet eten of drinken van aandoening. Ik heb die dag verder maar in een stoel gezeten, vervuld met: Loof de Heere, mijne ziel en al wat binnen in mij is, Zijn Heilige naam.

Hierna is er een tijd aangebroken van ongeveer zeven weken, dat ik dieper werd ingeleid in de verborgenheden van het Koninkrijk, wat ik echter niet allemaal kan beschrijven. Het blijkt achteraf, dat mijn vader beseftte dat ik voorbereid werd tot het predikambt. Met mijn moeder heeft hij er meermalen over gesproken, doch met mij geen woord en zelf dacht ik daar niet over. Ook vader heeft zijn strijd gehad, want een tijd lang heeft hij nog gedacht, dat ik zou gaan sterven, in plaats van prediken, want daar de hand Gods steeds op mij was, was ik soms te krachteloos om mijn werk te doen, hoewel ik een sterk man was. Wat ik moest doen, deed ik alleen door wilskracht.

Op een zondagavond, waarop ik onder de dienst des Woords zat, was het, dat ik mij zó geheel en al in Christus en Zijn arbeid vervat zag, als het reukwerk op het gouden reukaltaar. Op het altaar Jezus Christus ervoer ik in zulk een mate de heiligende en reinigende kracht, dat ik dacht zo de hemel in te gaan. Ik kon dat blijkbaar niet verwerken, want ik ben toen bewusteloos geraakt. Bijkomende bemerkte ik, dat ze mijn gezicht aan het afwassen waren en mijn polsen nat maakten. Ze hebben een versje gezongen en wel: O, onze God, O vast vertrouwen. Tijdens dat zingen kwam ik pas goed bij.

De nacht hierop ging in mij werken, dat ik moest onderzoeken, wat God bedoelde, want het drong tot mij door, dat ik over zaken sprak, waar ik anderen niet over hoorde spreken. Had God mij daarmee iets te zeggen?

Maandagmorgen zat ik nog geheel krachteloos op een bank en zag vader zijn tranen wegvegen (hij dacht dat ik het niet zag) en ik gevoelde, dat hij vreesde dat ik zou gaan sterven. Ik vond dat zo erg, dat ik aan God vroeg: O God! wat is Uw bedoeling met mij?

Opeens ging voor mij als een nieuwe loopbaan open en ik kreeg te zien, hoe God aan Mozes bevel had gegeven voor elk vaderlijk huis een staf te nemen, naar het huis hunner vaders, twaalf staven, en een ieders naam op zijn staf te schrijven. Doch Aärons naam moest op de staf van Levi geschreven worden en deze twaalf staven moesten in de tent der samenkomst, voor de ark des verbonds gelegd worden. En het geschiedde des anderen daags dat de staf van

Aäron bloeide en amandelen droeg. God deed dit vanwege de murmeringen van de kinderen Israëls. Hij bewees hier en gaf getuigenis, dat Zijn raad zou bestaan, want de staf van de man die Hij verkoren had, zou bloeien. Ik verstond dit ook met betrekking op mijzelf, dat ik niet aan heengaan behoefde te denken. Tegen mijn vader heb ik dan ook gezegd, dat hij zijn tranen maar moest drogen en dat ik hem wel zou overleven. Het verdere van de week genoot ik een zeer grote vrede, rust en blijdschap. Ik kwam weer op krachten en kon mijn werk weer doen. 's Zondagsmorgens onder de prediking was mijn ziel als een gewaterde hof. Die middag heb ik uit de volheid van mijn gemoed over God en Zijn werken gesproken en anderen opgewekt dat Koninkrijk te zoeken.

Nu lezen wij van Hiskia: Zie, in vrede is mij de bitterheid bitter geweest. Dat heb ik diezelfde avond ook gezegd. Want 's middags, onder het gebed voor de kerkdienst, klonk als een donderslag door mijn ziel: Vreest gij ook God niet, daar gij in hetzelfde oordeel zijt? Mijn zeggen was toen: Maar God, ik ben toch van het oordeel verlost; Gij hebt toch mijn ziel gered, mijn tranen willen drogen? Toen was het: O, land, land, land, hoort des Heeren Woord. Mijn volk heeft twee boosheden gedaan: Mij, de springader des levende waters, hebben zij verlaten, om zichzelf bakken uit te houwen, gebroken bakken, die geen water houden. Ik werd in mijn geest in de Ridderzaal in Den Haag geplaatst. Waar eerst de Statenbijbel als grondslag van alle wetgeving had gelegen, daar, daar troonde nu het beest, opgekomen uit de aarde, dat is uit de aardsghezindheid. De Statenbijbel was als een museumstuk opgeborgen.

Toen ben ik erg geschrokken, want in onze hedendaagse regering gold: zoveel stemmen, zoveel macht. Christus, Mohammed, Boedha, Satan enz. hebben gelijke rechten. Wij zijn geen christelijke maar een neutrale staat. Nu waren er leden van de Tweede Kamer, die ik kende als kinderen Gods; toch stonden zij in het Hemelhof met hun partij gelijk met de communisten, want wij hebben een revolutionaire grondwet, waar God niet mee deelt. De breuk van de dochter Sions was zo groot als de zee, wie kon haar helen? Toen was het: Mensenkind, ik zal u grotere gruwelen doen zien dan deze. Toen zag ik in mijn geest kerkelijk Nederland met haar diverse kerken, scholen, instellingen enz., en zoals de punten van de torens naar de hemel staken, zo was het: Blijft u maar in de hemel, wij zullen het hier wel uitzoeken. Alles lag onder het oordeel Gods. Nog eens was het: Mensenkind, Ik zal u grotere gruwelen doen zien dan deze. Ik zag Gods volk, uitverkoren van vóór de grondlegging der wereld, geroepen, gerechtvaardigd, Christus ingelijfd, ieder lopend voor zijn eigen huis, terwijl het huis Gods woest lag; in hoogmoed, omdat zij Gods geliefden waren, en dat terwijl God de hoovaardij altijd had gehaat en ze waren als dronkaards die zichzelf door hun eigen uitbraaksel bevuild hadden.

In mij is toen de toorn van God als een vuur gaan branden. Mijn zeggen was toen: God, ik kan toch niet helpen, dat het zo is; ik heb me nooit ingelaten met politiek en ook niet met kerkzaken; en nadat U mij te sterk bent geworden, heb ik nooit iets hoger gehad dan: dat ik U kenne! Maar dat hielp niets, want ik kreeg te zien: Ik was Nederlander; ik was een kerkelijk mens met een gedoopt voorhoofd, die dikwijls deelgenomen had aan het Heilig Avondmaal, en ik was lidmaat van Christus in deze gewesten. De heler was net als de steler. Toen is het geweest, dat God me gevangen zette als tussen hoge muren, waar ik niet uit kon en sprak: Gij zult de schuld uws volks dragen. Het was of Hij heenging, lachend en spottend om het vergaan van mijn ijdele hoop, dat anderen het zouden hebben gedaan en niet ik. Ik was als een gebroken man, die niet wist, wat te beginnen. Ik heb na afloop van de dienst niets gezegd dan: De breuk van de dochter Sions is zo groot als de zee, wie kan haar helen?

Ik heb die avond als een wezenloos mens tot in de nacht zitten jammeren, want alle toegang tot God was afgesloten. Tenslotte ben ik van uitputting in slaap gevallen. Zodra ik wakker werd greep de ellende me weer aan. Het was voor me een wonder, dat het zeewater niet over heel Nederland was gespoeld. Alles was nog als altijd en ik ben toen op mijn knieën gegaan,

om God daarvoor te bedanken en om in gebed en smeking mijn hart uit te storten; maar de toegang was gesloten en bleef gesloten. Ik stond alleen en had het doodsbenauwd. Wat moest ik beginnen? Moest ik als al het huisraad van Tobia buiten de kamer werpen? Maar ik werd verhinderd door dit woord: Die man zal niet bewilligen, ofschoon gij het geschenk vergroot. Wat moest ik dan doen?

Dan was het wellicht het beste naar Den Haag te gaan en bij H.M. de Koningin en bij het Ministerie de rechten van Koning Jezus op te eisen, en als het werd geweigerd, vuur van de hemel te bidden, want zó kon het onmogelijk blijven.

Maar weer was het: Die man zal niet bewilligen, ofschoon ge het geschenk vergroot. Ik kon niet meer, door de macht van satan, die al zijn helse listen aanwendde, om mij tegen God op te zetten, maar ook om God tegen mij op te zetten in: Laat hem tot de gerechtigheid niet komen. Toen ben ik ten einde raad naar onze oude leraar gegaan, die me met grote hartelijkheid en liefde ontving en me eerst helemaal liet uitpraten. Toen was zijn antwoord: Is je vader ook zo? Hij noemde ook verschillende bekeerde mensen op en zei: Heb je die ook weleens deze dingen horen vertellen? Ik moest zeggen: neen. Toen was zijn woord: Kind, luister nu eens. Daar God Zelf de zaken, zoals ze in ons vaderland zijn, bij je heeft thuisgebracht en Zijn woord was: Gij zult de schuld uw volks dragen, bedoelt Hij dan niet dit: Pak die hele zaak op, draag die en wees daarmee in nood bij Mij, al schijnt geen zon, allicht geen maan, al is alle toegang afgesloten.

Jeremia noemde dat: Ik ben door Uwe hand alléén gezet.

Toen ging me enig licht op. Ik ben van mijn stoel opgestaan en zei: Als het dan zo is: God, hier hebt U me; doet U maar met me, ik onderwerp me aan U. Dat gaf rust. Ja, de onderwerping geeft rust. Ik heb me toen voorgenomen om genade te zoeken en af te bedelen; om te dragen, al was het tot mijn dood. Dat heeft vier weken geduurd. Als het avond was, zei ik: Ach, dat het morgen ware. Voor mij zijn die vier weken als vier jaren geweest, vol jammer en ellende. Bij onze leraar kon ik terecht met alles wat zich voordeed. Maar als ik eens 'n keer met anderen sprak, gevoelde ik, dat ze me niet verstonden. Meestal kreeg ik ongeveer dit ten antwoord: Ja, als je daar inkomt, man: de breuk! het is verschrikkelijk; je kunt niet begrijpen, dat God dat verdraagt. Ze bedoelden dan, dat de wereld het had gedaan, b.v. voetballers; of: de communisten, de socialisten enz.; of: de Nederlandse Hervormde Kerk of de Gereformeerde Kerk in afwijkingen in leer en leven enz.

Maar ik gevoelde: zodoende blijven jullie buiten schot als 'de goeie mensen'. Ook waren er, die de breuk wel zagen, maar die er nooit onder bearbeid waren. Dat benauwde me dikwijls nog meer; want die waren bezet met verbeteringswerk, of ijverden b.v. voor een politieke partij, kerken of goede scholen. Dan bemerkte ik, dat ze wel de kwade vruchten zagen en die wilden verbeteren, maar niet zagen, dat de boom verdorven was van de wortel af aan en dat alleen en alléén God de zaak kon ordenen. Want al wat gedaan was door mensen, al was het ook met de beste bedoelingen, had gefaald.

Zo ging ik als een eenzame over de wereld. Er was een breuk tussen God en mij. Wat drukte me dat loodzwaar. Doorgaans was het of er een vuur in mijn boezem brandde van Gods toorn en gramschap.

Op een nacht zag ik niets dan een stikdonkere duisternis en daar moest wel het einde van zijn: eeuwige duisternis. Maar - 0 wonderlijke zaak! - daar was het voor mij of er Iemand voor mij uitging en zong: Als ik wandel in het midden der benauwdheid maakt Gij mij levend; Uwe hand strekt Gij uit tegen de toorn mijner vijanden en Uwe rechterhand behoudt mij. Alles in mij zei toen: Dat is de stem mijns liefste. Toen heb ik geloofd dat, omdat Hij voorgegaan is, er ook uitkomst aan verbonden was.

Korte tijd daarna was het Hemelsvaartsdag. Ik ging 's morgens naar de kerk en moest voorbij het gebouw van de Hervormde Kerk. De dienst was daar reeds begonnen en men zong Psalm

68 : 9 en 10. Toen ben ik op de stenen trappen van de kerk gaan zitten en klaagde: Huurlingen mijns Vaders hebben overvloed en ik verga van honger. Vreemden hadden hun thuis in de kerk bij Moeder. Maar ik, als kind, stond buiten de deur als een wees, een verstotene. Tenslotte ben ik maar verder gegaan, en juist toen ik bij onze kerk aan kwam wankelen, kwam onze leraar naar buiten, vatte me bij de schouders en zei: Houdt u kloekelijk. Houdt moed. Hij zal het toch zó goed met je maken; we zijn immers kinderen, geteeld uit de huwelijksvereniging met Koning Jezus! Ik stond verbaasd, want ik begreep, dat hij van al mijn omstandigheden wist en meeleeft. Diezelfde middag is de toorn van God over Nederland zó in me gaan werken, dat ik als een worm over de grond gekropen heb, met mijn zakdoek in mijn mond om het jammeren en kermen te smoren. Mijn ingewanden werden als een zeem uitgewrongen. O, ingewand, O, wanden mijns harten! Toen was Gods Woord tot mij: Als die dag ging aanbreken, waarover Hij had uitgeroepen, dan zou een ieder Nederlander zijn als ik. Ik heb toen verstaan, hoe de profeet Jeremia geweest moet zijn, toen hij zei: Het is een krankheid die ik wel dragen kan; maar ook, hoe hij de dag zijner geboorte vervloekte (Jeremia 20: 14-18).

De nood is zo hoog gerezen, dat ik dacht te sterven. Maar toen heb ik een weinig aanraking mogen hebben met het Hoofd der kerk, Die in ons oordeel was gekomen en het had uitgebracht tot overwinning. Daardoor is dat doodsbenauwen afgebroken, maar naar mijn lichaam gevoelde ik me een wrak. En tot in het diepst van mijn ziel is toen gaan doordringen: Bid niet voor dit volk en hef geen geschrei noch gebed voor hen op, en loop Mij niet aan; want Ik zal u niet horen. Maar wat moest ik dan doen? Dikwijls gevoelde ik, dat ik meer aan de zijde van ons volk stond dan aan Gods zijde. Daarna is er een vreselijke nacht voor me aangebroken. Gods hete toorn brandde zo hevig in mij, dat ik, hoe eigenaardig het ook moge klinken, een onlesbare dorst had; hoeveel water ik echter dronk, het bracht geen verkwikking. Toen ben ik er bij bepaald, dat God ons Zijn Woord had gegeven als enig richtsnoer en einde van alle tegenspraak; maar dat aan het eind van de achttiende eeuw vanuit Frankrijk de revolutie was overgeslagen naar ons land en een nieuwe godsdienst was ingevoerd n.l. de godsdienst van de Rede - het menselijk verstand - ofwel het Rationalisme. In de grootste kathedraal van Parijs, de Notre Dame, werd een schone vrouw, een toneelspeelster, gekleed in een hemelsblauwe mantel en gekroond met een eikenbladkrans, met statie binnengedragen, als symbool van de schoonheid van de menselijke rede. Men brandde wierook ter harer eer en er werden vrijheidsliederen gezongen, want nu kwam een nieuwe tijd. In het paradijs nam de mens het leven in eigen hand, en deze afval van God werd hier op een verheven wijze gehuldigd.

Wat toen in Parijs is gebeurd, heeft dermate grote gevolgen gehad, dat de gehele wereld, ook Nederland, sinds 1795 met die erfenis belast is. Die geest is als een zuurdeeg, dat alles heeft doortrokken: kinderen, jeugd, volwassenen, ouden van dagen, laag van staat of hoog, met eer bekroond, en het spreekt zich uit op alle terreinen des levens; het is zelfs zo ingeburgerd, dat we het schier niet meer horen; men hoort allerwegen: 'Mijn inzicht, mijn principe, ik zie het zo en zo is het, dat kan niet anders'. Gods Woord is verworpen en men eert het schepsel boven de Schepper, Die te prijzen is in der eeuwigheid. Nu het Woord niet meer als het Woord van God geldt, dat wij ons moeten onderwerpen, maar eigen inzichten gelden, zo is het voor de hand liggend, dat er als een Babylonische spraakverwarring is. Ieder wil gelijk hebben. Men wil zelf een heilsstaat oprichten en het ware heil, door Christus verworven in leven, lijden, sterven en gehoorzaamheid, wordt verworpen. Nu is het in het Hemelhof bekend, dat men hier op aarde dat Hemelse Geschenk, Gods enige en geliefde Zoon eenvoudigweg niet wenste. Daarom was het: Toorn over dat volk! Ik heb daar die nacht leren zwijgen. Ik heb 'neen' moeten zeggen op dat woord: 'Is God onrechtvaardig, als Hij toorn over ons brengt?'

Wij zijn Gods gramschap dubbel waardig. Vier weken ben ik als de gevangene geweest onder Gods Majesteit. Als ik terug zie, begrijp ik niet dat ik er doorgekomen ben. Waarlijk, ik ben er door verborgen ondersteuning doorgeholpen, anders was het niet mogelijk geweest.

Op een zaterdagavond gebeurde het, dat ik op mijn knieën lag en dat ik opeens een ongewone ruimte en vrijmoedigheid kreeg om mijn hart uit te storten. Ik werd het zó met God eens, dat ik belijdenis heb gedaan van mijn zonden en de misdaden van mijn volk. En, o heugelijk, onuitsprekelijk moment: daar werd Christus mijn voorspraak bij de Vader. In 1 Johannes 2 lezen we: 'En indien iemand gezondigd heeft, wij hebben een Voorspraak bij den Vader, Jezus Christus, den Rechtvaardige; en Hij is een verzoening voor onze zonden; en niet alleen voor de onze, maar ook voor de zonden der gehele wereld.' Toen legde God Zijn toorn af en ik genoot weer Zijn vriendelijk aangezicht in Jezus Christus. Toen sprak Hij: 'Gewisselijk, de Heere HEERE zal geen ding doen, tenzij Hij Zijn verborgenheid aan Zijn knechten, de profeten, geopenbaard hebbe' (Amos 3 : 7). Ik zag dat ons vaderland gelijk een rijp korenveld was, en Gods woord was: Slaat de sikkel aan, want de oogst is rijp geworden. Ik begreep: Dat is het einde van Nederland. Ik moest bekennen, dat God rechtvaardig was, maar ik kon de ondergang van mijn volk niet aanschouwen. Het was voor me, of ik tussen de levenden en de doden stond. Aäron nam op Mozes' bevel een wierookvat. Maar ik, wat moest ik beginnen? Alles was verzondigd, wij hadden geen rechten, geen aanspraak op barmhartigheid. Dat was dus een afgedane zaak. Maar, daar alles ontviel, bleef Gods Verbond over en daar ben ik op gaan pleiten, zeggende: Wat zult Gij dan met Uw grote Naam doen. Zult Gij dan ganselijk een voleinding maken? Dat kàn toch niet. Dat duldt Uw glorie niet! Toen ben ik tweemaal beantwoord. 'Ik heb uw aangezicht aangenomen in deze zaak' en: 'Ik zal u uw bede geven.' Toen heb ik, terwijl alles zwart was van het oordeel Gods, de aangezichten der mensen betrokken waren als een pot en men ten einde raad was van ellende, het wederkeren naar God gezien en ik heb een nieuw Holland zien verrijzen, waar recht en gerechtigheid woonden en Gods Woord weer de plaats innam, zoals God dat wil, in staat, kerk en maatschappij.

Ik ben vervuld geworden met een onuitsprekelijke blijdschap. God weer terug in Holland; Christus' Koninklijk ambt hersteld; ons volk weer één, de kerk één! Ik ben van blijdschap en zielevreugd als weggezonden en heb daarna nog kort geslapen. Toen ik wakker werd beefde ik over mijn gehele lichaam. Daniël zegt: Toen was ik enige dagen krank. Maar ik wilde naar de kerk. Moeder heeft me geholpen met aankleden, want dat kon ik niet alleen. Toen ben ik langzaam naar de kerk gaan wandelen. Hier eens rustend, daar eens zittend, ben ik er tenslotte gekomen. Onder de dienst des Woords was ik één en al verbazing. Hoe ellendig had ik die vier weken doorgebracht en nu zó! O, Goddelijke liefde! Ik zat daar niet meer als een verstotene, maar als een levend lidmaat van Christus' kerk en die dat eeuwig zou blijven!

Toen gebeurde er dit: Jehova's wraakzwaard was boven me; maar daar vloede niets af dan liefde en God ging bevestigen met een eed, dat Hij nooit meer op mij zou toornen noch schelden. De Koning omhelsde me in Zijn zondaarsliefde. En de Heilige Geest lispelde in me: De heiligheid is Uwen huize sierlijk, Heere, tot lange dagen. O! wat was de hemel nabij! Tussen Schepper en schepsel was volkomen vlakte. Na afloop van de dienst ben ik bij onze geliefde leraar in huis gekomen en heb gepraat, gebeden, gezongen en gedankt. Ik moest mijn geest luchten. 's Middags ben ik overgebleven bij een kind Gods, dat bij de kerk woonde. Toen er gegeten moest worden, vraagde ze of ik wilde bidden. Ik weet nog hoe ik begon: Wij danken U, barmhartig God; beschikker van ons deel en lot; voor Uwe goede en trouwe wacht; ons weer betoond in deze nacht. Steeds kwam terug: Hoe ben ik die vier weken doorgekomen!

We hebben die middag doorgebracht met spreken over God en Zijn werken; ik was zo overvol, dat ik soms luidkeels ging zingen en dan deden ze allen mee. Toen het tijd werd om naar de kerk te gaan, om Gods Woord te gaan horen, waren ze allen wat bezorgd over me.

Maar zodra ik in de kerk zat, was het voor me of ik als een hulpeloos wicht neergelegd werd voor Gods aangezicht en ik verstond, dat, als eeuwige liefde zich niet over mij ontfermde, ik moest verkommeren. Alle blijdschap was weg. Ik heb me 's avonds als een klein kind in slaap gehuild.

's Morgens heb ik me gewassen en met grote moeite gekleed; en toen kwam de herinnering terug aan de vier bange weken die achter mij lagen. Ik had nu weer vrede met God door de voorspraak van Jezus Christus. Ik ben opgestaan en van verwondering om de tafel gaan lopen. Toen openbaarde Zich God Drieëinig. Ik ben met mijn handen boven mijn hoofd gaan lopen in aanbidding. Ik wist niet, Wie ik het meest liefhad, de Vader, de Zoon of de Heilige Geest. Vader, Zoon en Heilige Geest hadden mij van eeuwigheid liefgehad. Ik ben daar mezelf in een Drieëinig God verloren. In de grootste majestueusheid daalde Hij, Die onuitsprekelijk is, af en ik werd geheel vervuld, in me, om me, boven me, onder me: God, te prijzen tot in eeuwigheid. Toen sprak de Vader: Wetende, dat gij niet door vergankelijke dingen, zilver of goud, verlost zijt uit uwe ijdele wandeling, die u van de vaderen overgeleverd is; maar door het dierbaar bloed van Christus, als van een onbestraffelijk en onbevlekt Lam. Toen sprak de Zoon: De genade des Heiligen Geestes zij met u. Amen. En de Heilige Geest ging de zegels en stempels op mijn ziel drukken. Alles in me sprak zich uit: Abba! Lieve Vader! En Gods Geest getuigde met mijn geest, dat ik kind was en erfgenaam des eeuwigen levens. O! Onuitsprekelijke blijdschap! Ik heb als een klein kind lopen huppelen van zielevreugd. Ook ik heb verstaan: De Heilige Geest had woning bij mij gemaakt en Christus medegebracht. Nu was Christus in me, maar ook de Vader, en ik was een woonstede Gods in de Geest. God Drieëinig was de inwonende. O! Onbegrijpelijk! Maar het geloof zegt: Amen, het is alzo. Ook is de Heilige Geest de verzegelaar, maar Hij is ook Zelf het Zegel. Ik was dronken van de liefde van een Drieëinig God.

Toen ben ik naar mijn geliefde leraar gegaan, om mijn geest te luchten en hem ook hartelijk dank te zeggen voor al de herderlijke zorg. We hebben, met nog enkele vrienden, ons die morgen in God verblijd en hebben Gode lof gezongen en een voorsmaak genoten van het hemelleven.

Het was de wens van mijn leraar dat ik hem 's middags naar Schiedam zou vergezellen, waar hij 's avonds moest prediken. Onderweg vroeg ik hem: Is nu alles goed?; want ik bemerk dat er nog een leegte bij me is. Op deze vraag gaf hij geen rechtstreeks antwoord, maar sprak alleen: God is toch je Vader geworden in Christus, ga nu maar met al je belangen door Christus tot Hem, want Hij zal je in al je behoeften beantwoorden. De verdere middag was wel aangenaam, doch telkens kwam die leegte boven, die ik, echter niet kon verklaren.

Toen ik 's avonds thuis kwam en te bed lag, heb ik mij, hoe vreemd het ook moge schijnen, in slaap geweend. Ik kon het niet helpen, al leek het ondankbaarheid vanwege de weldaden door God aan mij bewezen.

De woensdag daarop ben ik 's avonds naar de kerk gegaan. Het was mij wonderlijk te moede, want steeds was er die grote leegte; en toch was het bij ogenblikken of God Zijn eigen werk in mij kwam aanschouwen; dan moest ik mij, als ik liep, ergens aan vasthouden, anders zou ik van aandoening zijn neergevallen. O, gezegend werk van Gods genade, waarin Hij Zelf Zich verlustigt.

Donderdagmiddag kwam vader thuis met een boodschap van de monteur, of ik, in verband met een reparatie aan de motor, even wilde komen om het één en ander te bespreken. Nadat de zaak afgehandeld was, kon ik niet nalaten om in plaats van naar huis, nog even bij kennissen aan te gaan om over God en Zijn werken te spreken. Ik was daar nog maar even, of het huis liep vol met vrienden en kennissen. Daar is tot 's avonds gesproken over God en Zijn werken. Nu geschiedt er niets buiten de voorzienigheid Gods. In de loop van de avond is het

zo hard gaan regenen, dat ik niet naar huis kon en 's nachts bij mijn kennissen heb overnacht. Nauwelijks was ik op mijn slaapkamer of ik werd ingesloten in het heilig duister en toen is God met mij gaan handelen uit Zijn Verbond. Hij liet mij zien, dat Hij mij had uitverkoren van voor de grondlegging der wereld en dat Hij mij aan Zijn Zoon had gegeven, Die op Zich genomen had om voor mijn zonden te betalen en een eeuwige gerechtigheid te verwerven. En dat de Heilige Geest op Zich genomen had om mij hier in de tijd te trekken en te bewerken, om de weldaden van Christus aan mij toe te passen. Toen is God mij krachtens Zijn Verbond vaderlijk gaan zegenen. Ik was ingezet in Zijn Koninkrijk en was tot een zegen. Hier gold voor mij: Die al tezamen tweelingen voortbrengen, en geen onder hen is zonder jongen. Ook opende God mij die nieuwe staat, waarin ik was in Christus, en de heerlijkheid in Christus: het rijk der genade van toebrengring in noden en behoeften; en dat daarin was: onderscheiding der geesten; genezing op het gebed; en als het nodig zou zijn, zelfs het spreken in vreemde talen, zoals de Geest die geeft uit te spreken. Verder was Zijn woord tot mij: Ik heb u kennis gegeven om te onderscheiden tussen goed en kwaad, en ook: Mij aangaande, dit is Mijn Verbond met hen, zegt de HEERE, Mijn Geest, Die op u is, en Mijn woorden, die Ik in uw mond gelegd heb, die zullen van uw mond niet wijken, noch van de mond van uw zaad, noch van de mond van het zaad uws zaads, zegt de HEERE, van nu aan tot in eeuwigheid toe (Jesaja 59: 21). O! heerlijke en verheven zaken; ik heb me verbaasd en verwonderd vanwege de gedachten Gods, en dat over zo één als ik ben; van natuur een grote boze vijand van God, mijn Schepper en Weldoener.

's Morgens kreeg ik een groot verlangen om naar onze voorganger te gaan. Toen ik erheen ging, zat hij in het catechisatie-lokaal al op me te wachten, en het eerste wat hij vroeg was: je hebt toch, hoop ik, tegen niemand verteld, wat je vannacht ervaren hebt? Ik heb deze vraag ontkennend kunnen beantwoorden en zijn antwoord was: Gelukkig, vertel nu maar alles, zonder iets achter te houden. Ik vertelde hem alles, en begreep dat hij het al wist, want hij zei: Ik heb vannacht gemerkt wat er plaats had, en nu was ik in spanning of je over die zegeningen met anderen gesproken zou hebben. Ik zal het niet verder vertellen, want die zegeningen zijn voor jou bestemd; doch het geloof is een genade die beproefd wordt en God zal dat zeker Zelf uitwerken, maar dat zal gaan in een weg van strijd en lijden. Spreek er dus niet verder over, laat God het Zelf uitwerken en bevestigen. Ik dacht even na en heb hem toen hartelijk bedankt voor zijn herderlijke zorg.

Vrijdag en zaterdag heb ik in Gods liefde mogen dolen, en op de catechisatie komend, vroeg ik of allen Psalm 18 vers 1, met voorvers, met mij wilden zingen, t.w. Nu zal mijn ziel, nu zullen al mijn zinnen, O, God, mijn sterkt', U hartelijk beminnen, enz.

Ik moest mijn geest wat luchten.

Zondagmorgen in de kerk, overviel mij zo'n heimwee naar God, dat ik het niet onder woorden kon brengen. Thuiskomend, ben ik direct naar boven gegaan, om alleen te kunnen zijn. Ik ben daar op mijn knieën gevallen, doch eer ik iets kon zeggen, was er zo'n majesteit en heerlijkheid Gods over mij, dat het was, of alles verlicht werd door Gods tegenwoordigheid. Ik werd voor die Majesteit gesteld in Christus, gedekt met de reine hoed van Christus' genade en gekleed met de mantel van Christus' gerechtigheid. En Hij sprak tot mij: Ik heb u getrouwd. Want bergen zullen wijken en heuvelen wankelen; maar Mijne goedertierenheid zal van u niet wijken en het verbond Mijns vredes zal niet wankelen zegt de HEERE, Uw ontfermer (Jes. 54 : 10). Ook gaf hij mij hier een Bijbelse naam. Hij nam ook wat Hijzelf door Zijn Geest in mij gewerkt had, en borg dat in Zijn troon, zeggende: Uw leven is met Christus verborgen in God (Kolossensen 3 : 3). En gelijk een vriend in hartelijkheid en liefde afscheid neemt van een vriend, was het: De handen van Zerubbábel hebben dit huis gegrondvest, Zijne handen zullen het ook voleinden. Ik dacht dat ik zou sterven van Zijn onuitsprekelijke liefde; hoe kon ik God dankbaarheid bewijzen, hoe kon Hij door mij geprezen worden op de wijze die Hem toekomt!

Maar toen was Jezus' woord: Gij dan bidt aldus: Onze Vader, enz. (Matth. 6: 9-13). Ik bad dit allervolmaakste gebed, en daarop sprak de Heilige Geest: Amen! Tot mijn verwondering verstond ik, dat ik hier met al de weldaden weer in de Oorsprong was geëindigd. Dat werk was één afgerond geheel. Uit Hem, door Hem en tot Hem zijn alle dingen. Alles wat tot bevestiging van mijn aandeel in Christus nodig was, was in mij gewrocht. Als er iemand tegen mij had gezegd, dat er nog meer nodig was, dan had ik vanwege de verzekering die in mij was, dat ontkend.

's Middags ging ik naar onze geliefde voorganger en heb hem alles verteld. Toen ik uitgesproken was, zei hij tot mij: Nu kind, dat rust; maar ik raad je aan, houdt de naam die God je gegeven heeft voor jezelf en praat er met niemand over, zelfs niet met je vrienden, want wij zijn hier op 's vijands bodem. De inhoud en betekenis van die naam zal door God Zelf in je leven uitgewerkt worden, doch het zal door strijd en duisternis, ja, als door het onmogelijke heengaan; om te 'vervolgen de Heere te kennen', in verzekering van ons kindschap, hoe Hij ons kent en gadeslaat.

Daarna is er een tijd aangebroken van de zoetste gemeenschap met mijn Schepper. Voor Hem en voor mijn naaste wenste ik te leven; en velen die geestelijke belangen hadden en met raadsels en problemen zaten, of in duisternis verkeerden, zochten mij op en dan spraken wij met elkander over God en Zijn werken; ik mocht velen tot een hand en voet zijn en zo groeide er een band van liefde. Zo wenste ik mijn leven door te brengen tot eer van God en tot heil van mijn naaste. Doch de mens wikt en God beschikt en alles is anders gegaan dan ik gedacht had. Op een avond toen ik mijn gehele hart in gebed had uitgesproken en met Amen! had beëindigd, bleef ik nog op mijn knieën liggen, want ik gevoelde toenadering van mijn Schepper. Toen gebeurde dit: Ik zag in mijn geest het kerkgebouw in Schiedam waar ik wel eens een keer geweest was. Ik zag de oude man, die daar 's zondags een predikatie las, alsmede de mensen, die naar hem zaten te luisteren. En met kracht kwam dit woord in mijn hart. Wij zijn als schapen die geen herder hebben; en ook dit: Kom over en help ons. Ik schrok zo, dat ik uitriep: Maar God, is er dan niemand anders, die dat doen kan? Ik, een schippersjongen van een dorp, moest ik naar een stad, en dat om de plaats van die oude man in te nemen en te gaan lezen? Doch God legde beslag op mij; ik was Zijn schepsel en was gekocht door het bloed van Christus en betaald door Zijn dood. Hij vroeg mij, of Hij dan geen recht op mij had om met mij te doen zoals Hij wilde. Ik moest toestemmen, maar zei toch, dat ik dat niet kon doen en niet wilde doen. Wat is toch een mens bij alle genade; terwijl ik nog niet eens verstond wat God bedoelde en met mij voorhad. Ik probeerde te slapen, maar dat was onmogelijk; tenslotte besloot ik maar te doen of er niets was voorgevallen en in de komende dagen alles te vergeten; doch door dit alles durfde ik ook bijna niet meer te bidden. O, wat was ik toch ellendig.

Dat heeft geduurd tot ik op een zekere zaterdagavond op de catechisatie was. Ds. Bogaard haalde aan hoe hij 's middags in Schiedam had gepreekt en ik voelde mij vuurrood worden en begon te beven, zodat hij vroeg of ik wat mankeerde. Maar, dom genoeg, ik wilde het niet zeggen. Na de catechisatie zei hij tot mij: Zò laat ik je niet gaan; je moet mij zeggen wat er aan de hand is. Noodgedwongen heb ik hem alles verteld. Zijn enig antwoord was: zo, loop je daarmee; dat zijn geheel persoonlijke zaken tussen God en jou; daar lig ik buiten, dit had ik niet gedacht. Later heb ik begrepen dat hij gehoopt had, dat ik ouderling bij hem zou worden, maar dat heeft niet zo mogen zijn.

Toen zijn er enige weken gekomen, dat ik wel drie of vier maal per dag anders gesteld was. Soms was er een ontzettende tegenstand tegen God, dan onderwerping, dan weer eens was ik bedroefd dat ik zo was, of er was een verschrikkelijke vijandschap. Ik begreep wel dat dit niet zo kon blijven, maar hoe er verandering moest komen wist ik niet. Doch God greep hier Zelf

in. Als ik wilde bidden, was het, of ik tegen een muur sprak. Wel probeerde ik door te dringen en enige verademing te zoeken in gebed, maar de toegang was afgesloten; er kwam geen zucht door en het werd een onhoudbare toestand.

Op een avond heb ik een tijdlang op mijn knieën gelegen, maar alles was vruchteloos en ik kreeg geen toegang tot God. Zeer bedroefd ben ik gaan liggen en ik heb mijn tranen de vrije loop gelaten; tenslotte viel ik in slaap en werd bitter-wenende waker. Toen sprak God tot mij: Betaal de Allerhoogste uw geloften, en ik werd herinnerd aan wat ik vijf jaren geleden gezegd had, toen ik had mogen ervaren dat ik nog zalig kon worden, n.l.: God, bent U zo'n liefderijke Majesteit; al is er geen hemel tot beloning en geen hel tot straf; Gij zijt waardig om gediend te worden; hier, bezit U mij met ziel en lichaam en doet U met mij hetgeen U welbehagelijk is en heers Gij over mij. Ik zag er de billijkheid van in, dat God vroeg: betaal de Allerhoogste uw geloften. Daarom ben ik gaan vragen: O, God, dood mijn natuur toch en verbreek alle vijandschap. Het heeft Hem in Zijn grote barmhartigheid behaagd, dat inderdaad te doen. Ik zag dat ik bemind was van voor de grondlegging der wereld, uitverkoren in onderscheiding van zo velen; en dat, toen de tijd daar was van Gods eeuwig welbehagen, Hij mij was komen roepen en trekken, en ik was wedergeboren, vernieuwd en geheiligd in Christus. Ik was gekocht, niet door goud of zilver, maar door het dierbare bloed van Jezus Christus en alzo God tot een eigendom gemaakt. Onder die onbegrijpelijke liefde is alle tegenstand vernietigd, zoals sneeuw voor de zon en was voor het vuur smelt.

Toen ik 's avonds alleen was, heb ik moeten bekennen: Hij is de Heere; Hij doe wat goed is in Zijn ogen. Zodra ik deze woorden had uitgesproken, was Christus daar als Hoofd van Zijn gemeente en Hij gaf mij Zijn Woord en sacramenten en sprak: Zie, welk een liefde Ik tot u heb, dit is u toebetrouwd. In mij ging een onuitsprekelijke liefde werken voor Christus en Zijn Koninkrijk; ik had direct wel naar Schiedam willen gaan om te spreken van die eeuwige liefde Gods in Christus.

Toen dit alles plaats had lagen wij met ons schip in Velsen bij IJmuiden. Vrijdagavond kwamen wij thuis en mijn eerste gang was naar onze geliefde leraar ds. Bogaard. Hij was echter niet thuis, maar zat in de consistorie van de kerk op mij te wachten. Zodra ik binnenkwam vroeg hij mij, hem alles te vertellen wat ik op mijn hart had. Met zijn zakdoek voor zijn gelaat hoorde hij mij aan, zodat ik z'n reacties niet kon waarnemen. Toen ik uitgesproken was, bleef hij nog een poos zo zitten en sprak tenslotte: Hier heb je mijn broederhand; we zullen wel zien hoe alles verloopt; alleen één raad geef ik je, spreek er met anderen niet over; ook niet met je ouders; laat ons zien wat God doet.

De zaak liep dus wéér anders dan ik gedacht had. Wel dacht ik, als ds. Bogaard net zo zou gesteld zijn als ik, dan zou hij mij de volgende zondag al in Schiedam hebben laten preken. Doch bij hem was de voorzichtigheid der heiligen. Later heb ik dat beter ingezien. In de weken die nu kwamen, was ik als een knecht, die ziet op de hand van zijn heer en zoals een dienstmaagd, die haar ogen slaat op de hand van haar vrouw. Soms had ik strijd en dan weer een zoete rust, tot onverwachts God mij voor zijn dienst kwam opeisen. Ik moest het varen en mijn dagelijks beroep als schipper loslaten. Weer nieuwe strijd. O, wat heb ik het benauwd gehad, ja, doodsangsten heb ik uitgestaan. Er moest gebeuren wat niet gebeuren kon. Teneinde raad besloot ik naar Amerika te vluchten. Ik had nog wat geld, dus die reis kon ik wel bekostigen. Als schipper had ik wel een paspoort voor België, Frankrijk en Duitsland, maar dat vond ik te dicht in de buurt, niemand mocht weten waar ik heengegaan was. Ik heb eerst nog een brief geschreven en die in mijn boekenkast gelegd. Vader of moeder zouden die wel vinden, dan wisten ze tenminste dat ik geen ongeluk had gehad. Juist toen ik alles kant en klaar had gemaakt voor de reis en alleen nog naar de fotograaf moest om pasfoto's te laten maken, kwam ik vader tegen. Hij hield mij aan en vroeg waar ik toch geweest was. Hij was al

een tijd aan het zoeken, want, zei hij: wij moeten rails en kipkarren laden voor De Wacht, voorbij 's Gravendeel, waar de dijk verzwaaard moet worden.

Mijn vlucht naar Amerika liep zodoende in de war; we moesten aan het werk, maar o! wat was het mij bang! Duizend zorgen, duizend doden. Het is toch zo'n kwaad werk om tegen God te strijden; als het morgen was, wenste ik dat het avond was, en 's avonds dat het morgen was. Ik was de wanhoop nabij.

Nog onverwachts is daar een eind aan gekomen. In één uur tijd kreeg ik driemaal een ongeluk. Wonder boven wonder liep alles goed af. Eerst viel ik van een hoge stelling af, waar de zandtrechters op geplaatst moesten worden; ik bleef met mijn handen en kleren aan een uitstekend stuk hout hangen en kwam op mijn voeten op de ruwe stenen bij het water terecht; en ik kwam met de schrik vrij. Vader zag het gebeuren en wendde zijn gezicht van mij af, want hij dacht dat ik dood zou vallen. Een kwartier later viel ik achterover in het ruim; ik was wel bont en blauw, doch het liep weer goed af. Nog geen half uur later viel ik overboord in de sterk stromende rivier; ik kon een anker grijpen en dat was mijn behoud. Toen kwam vader, wit van schrik en geheel overstuur, naar me toe, pakte me bij de schouder en zei: Nu doe je je mond open en vertel je mij eerst wat er aan de hand is; want wat hier gebeurd is, is niet normaal, ik zal van schrik nog dood blijven. Ik barstte in snikken uit en zei: ik weet geen raad, God wil dat ik ga preken en naar Schiedam ga; dat kan ik niet en dat wil ik niet. Even stond de man als aan de grond genageld en zei toen heel kalm: Staan de zaken zó; men zegt weleens: die mag weleens een toontje lager zingen, maar dat mag jij wel een heel octaaf doen! Mozes, Jona en anderen hebben zich aan God moeten onderwerpen; wie heeft zich tegen God verhard en vrede gehad? Ga jij maar eens bedelen of God je eenswillend wil maken; want, kind, Gods raad zal toch bestaan en Hij zal al Zijn welbehagen doen.

Dit is de aanleiding geweest, dat ik ben gaan kermen, of Hij, als de Almachtige, Zijn heerschappij en macht wilde openbaren en mij wilde onderwerpen aan Zijn heilige wil. In diezelfde week is het gebeurd, dat God mij als Schepper en krachtens Zijn Verbond, Zijn rechten openbaarde, alsook dat ik gekocht was met het dierbaar bloed van Jezus Christus en dat de Naam Zijns Zoons van kind tot kind zou voortgeplant worden, zolang er de zon zal zijn, en dat hij mij had verkoren om daartoe dienende te zijn in Zijn Koninkrijk. Toen straalde er zo'n onuitsprekelijke liefde van de Drieënige God in mijn hart, dat in mij wederkerig een liefdebrand ontstak tot Gods eer en de zaligheid van zondaren, en ik heb mij onvoorwaardelijk overgegeven om daarvoor te leven.

Enige dagen later is een ontzettende strijd losgebroken, want de satan viel mij aan, dat ik nu wel wilde, maar dat er niets van terecht zou komen, omdat ik ongeleerd was en dus geen tekst zou kunnen verklaren. Doch toen de strijd op het hoogst was, kreeg ik te zien, dat de Heilige Geest, de auteur van Oud- en Nieuw Testament, de beste leermeester en verklaarder was, Die zou mij in al de waarheid leiden. Toen kwam er rust in mijn hart en de strijd was gestreden.

Ik ben naar ds. Bogaard gegaan en heb mij tegen hem uitgesproken. Daarna zei hij tot mij: we zullen er maar direct werk van maken en in Schiedam een vergadering met de vertegenwoordigers van onze andere gemeenten beleggen, en daar moet je alles maar eens vertellen. Op een maandagmiddag is dat gebeurd; en met de grootste vrijmoedigheid heb ik eerst mijn bekering verteld. Niemand had daar iets op aan te merken. Daarna heb ik mijn roeping tot het ambt verteld. Na alles medegedeeld te hebben, moest ik maar een wandeling gaan maken, zodat men onderling één en ander kon bespreken. Doch toen stond de oude P. van Driel uit H. I. Ambacht op en vroeg het woord. Vrienden, sprak hij, wij hebben die jongen allen horen spreken van God de Vader en onze schepping, van God de Zoon en onze verlossing, en van God, de Heilige Geest en onze heiligmaking, en hoe hij dat persoonlijk

heeft leren kennen. Verder, hoe Jezus Christus het Hoofd van Zijn gemeente is en ambten uitdeelt. Moeten wij daar nog onze wassen neus insteken? Met tranen in de ogen stapte hij uit de bank, kwam naar mij toe en zei: hier heb je mijn broederhand; je komt op H. I. Ambacht toch zeker ook weleens preken? Alle aanwezigen gaven mij de hand en zonder onderscheid hebben zij allen bekend dat deze zaak uit God was, zonder dat hier ook maar iets van menselijke dingen in waren. Na het dankgebed heb ik gevoeld: ik was van God en Hij had aan mij de gemeente gegeven; ik was Zijn knecht en dienaar van de gemeente. Het was een onvergetelijke middag en terecht kon hier gezegd worden: Ziet, hoe goed en hoe liefelijk is het, dat broeders ook samenwonen! (Psalm 133: 1).

De daarop volgende zondag heeft ds. Bogaard in Sliedrecht een korte preek gehouden, waarna hij, terwijl er gezongen werd: Wij, O verheven Majesteit, gedenken Uw weldadigheid, enz. mij uitnodigde op de kansel plaats te nemen. Ik was wonderlijk kalm en heb uit mijn leven gesproken, en God geloofd voor de weg, die Hij met mij gehouden had, en hoe hij mij vanaf mijn vijfde jaar onder Zijn Woord deed verkeren. Thans kon men de vruchten van de bediening van het Evangelie zien, en dat aan zo'n onwaardige als ik was. Tevens heb ik toen afscheid genomen van de gemeente. Ik ben echter nog wel een week gebleven, daar het de volgende zondag bediening van het Heilig Avondmaal zou zijn. In mij was een geweldige aandrang des harten om eerst nog des Heeren dood te gedenken, alvorens te gaan preken. Toen die zondag was aangebroken, en ik mocht aanzitten, is de liefde van Christus over mij zo groot geweest, dat ik verstaan heb, dat het mogelijk is te sterven van liefde. En ik weet het niet anders uit te drukken, dan dat God uit Zijn eeuwig welbehagen nam en dat in mijn hart legde. Na afloop van de dienst vertelde ik dat aan ds. Bogaard en van ontroering begon hij te wenen en zei: Maar kind, zal God dan zó'n liefde aan ons gaan bewijzen? Ik was toen nog te onnozel om het te begrijpen, maar later heb ik verstaan, waarom hij toen zo verblijd was.

De zondag daarop ben ik voor de eerste keer te Schiedam voorgegaan in de dienst des Woords. 's Morgens heb ik gesproken over de weg die God met mij gehouden had. 's Avonds sprak ik uit 1 Johannes 1: 1-3; en het behaagde God een jonge man krachtadig in zijn hart te grijpen, en op het moment dat ik dit schrijf is hij nog in leven en heeft hij God Drieënig recht leren kennen. De andere week ben ik voorgegaan in Hendrik Ido Ambacht; die week daarop in Capelle aan de IJssel en de daarop volgende zondag in Alblasterdam. De donderdag daarna sprak ik in Dordrecht; doch toen ik na deze dienst thuis kwam, had ik mij geheel leeg gepreekt; ik had nu alles verteld wat ik wist.

Die nacht heb ik wakende doorgebracht en met mijn hand op de Bijbel ging ik in armoede en behoefte pleiten op Zijn Woord. Maar het bleef strijd en ellende tot zondag toe. Die zondag is voor mij een heerlijke dag geworden, waar genade heerschappij voerde, en ik licht en ruimte in het Woord ontving; maar 's avonds was alles weer op en voorbij. Dat duurde tot aan het kerstfeest.

Ik moest in die kerstweek zeven maal preken en ik kon het eigenlijk niet één keer doen. Toen het kerstfeest aangebroken was, heb ik gepreekt uit Lukas 2 : 1-7. Ik kreeg te zien dat veertig eeuwen gesproken was over wat hier met slechts enkele woorden werd medegedeeld, n.l.: 'En zij baarde haar eerstgeboren zoon.' De rijkdom van Gods Woord is toen voor mij zo gaan uitblinken, dat ik gezegd heb, al word ik zo oud als Methusalem, dan zal ik nog niet uitgesproken komen; máár ik moet met mij laten doen; en steeds als ik zo leeg ben, dan is er plaats voor nieuwe inzichten in het werk Gods.

Het nieuwe jaar is begonnen met veel strijd, en bespottung van satan. Op de kansel genoot ik Gods zegen en vriendschap, doch als ik van de kansel afkwam, was het of God op mij tegen had. Ik wist niet was het was; het was mij een raadsel, dat onoplosbaar scheen. Het is mij echter tot nood geworden. En op een nacht lag ik te kruipen en te roepen: O! Antwoord mij, O God des Heils, uit oorzaak van de eer Uws Naams. En hierop behaagde het de Heere, mij te

doen verstaan, dat ik voorganger en vertegenwoordiger was voor Zijn heilig aangezicht van allen, die onder mijn prediking verkeerden: en die waren allen, zonder onderscheid, in zonde ontvangen en in ongerechtigheid geboren. God haat de zonde en moest die krachtens de reinheid van Zijn Wezen straffen. Toen is de liefde tot mijn naaste zo krachtig in mij gaan werken, dat ik op mij nam, hun staat van oordeel en vervloeking te dragen, om daarmee biddend en kermend aan de Genadetroon te zijn. Maar wat is dat een zware last geworden! Op een gelegenheid had ik mij afgezonderd en lag ik op: mijn knieën zonde en schuld te belijden, zeggende: als zij het niet doen, mag ik het dan voor hen doen. Toen openbaarde Christus Zich aan mij, nam mij op en ging vreugde bedrijven voor Gods aangezicht. Wat ben ik verwonderd en verbaasd geweest! En hier kwam terug, wat er aan de laatste Avondmaalsdis in Sliedrecht had plaats gehad, n.l. dat God uit Zijn welbehagen nam en dat in mijn hart legde. Het was de vrucht van de geloofs- en huwelijksvereniging met Christus. Er is toen een onuitsprekelijke blijdschap in mij gaan werken. De eerste tijd was het zo, dat ik met de Psalmddichter zei: Te middernacht sta ik op, om U te loven voor de rechten Uwer gerechtigheid. Ik was te vergelijken met een vrouw, die in blijde verwachting is, doch die, hoe meer haar tijd nadert, hoe meer moeite, zorg en pijn ervaart. Ook ik was eerst zeer verblijd, doch daarna kwamen moeite en zorg en ik wist niet wat het worden moest. God kon van Zijn recht geen afstand doen en al meer deden zich zonde en verderf gelden, zodat het was, of ik daaronder zou verzinken en omkomen. Ging ik van huis om te prediken en zag ik ds. Bogaard, dan vroeg ik hem om mij in zijn gebeden te willen gedenken. De toom van God en de vloek van de Wet drukten me zo zwaar, dat ik dikwijls dacht, dat ik er onder zou bezwijken. Wel was er soms versterking en een enkele maal vertroosting met de woorden uit Psalm 110: Hij zal op de weg uit de beek drinken, daarom zal Hij het hoofd omhoog heffen. Dan zei ik: O, Heere, mag ik Uw discipel en volgeling zijn? Niettemin drukte de last steeds zwaarder.

Op een morgen dacht ik, dat ik voor Gods aangezicht zou worden weggevaagd, mèt de last die ik droeg; en dat Hij mij zou wegwerpen met een manlijke wegwerping. Maar, O wonder der liefde! Christus openbaarde Zich als mijn Voorbidder bij de Vader en het was een ogenblik of ik het vriendelijk en liefelijk aangezicht des Vaders mocht aanschouwen, maar het was slechts voor een zeer korte tijd. Ik kreeg weer te doen met een vertoornd Rechter, die van Zijn recht geen afstand kon doen, daar ik in zo'n nauwe betrekking stond met degenen die onder mijn gehoor kwamen. Hun zonden en hun verloren staat waren de mijne. Hun verderf en de toom Gods brandden als een vuur in mij, zodat ik soms meende die brand zelfs lijfelijk te voelen. Vooral in de nacht, als ik als een worm over de grond lag te kruipen, kreeg ik soms aanraking met Christus en verstond ik enigermate, hoe hij in Gethsémané geworsteld moet hebben, als Hij uitriep: Abba, Vader, indien het mogelijk is, laat deze drinkbeker van Mij voorbijgaan, doch niet Mijn wil, maar de Uwe geschiede; en hoe Hij op Golgotha uitriep: Mijn God, Mijn God! Waarom hebt Gij Mij verlaten?

Toen is er een avond aangebroken, dat God voor mij is gaan uitblinken in al Zijn deugden en volmaaktheden; Hij was God. Zwijg, alle vlees, voor het aangezicht des Heeren! want Hij is ontwaakt uit Zijn heilige woning. Ik was uitgezucht, uitgebeden en uitgekermd. 'Hij is de Heere; Hij doe wat goed is in Zijn ogen!' Hij kon mij met alles waar ik onder gebukt ging, verdoen voor Zijn heilig aangezicht. Toen openbaarde Christus Zich voor Gods aangezicht, in Zijn volle Middelaars heerlijkheid als Hoofd Zijner Christengemeente en Hij nam het voor mij op, daar ik ten einde was. God nam welgevallen in Christus, en door Hem in mij, en legde Zijn toorn af. O, Gods vriendelijk aangezicht, heeft vrolijkheid en licht, voor alle oprechte harten. Hij sprak: Ik zal u gedenken, en nam de last die ik had gedragen, van mij af en borg dat in Zijn troon. Dat bracht zo'n blijdschap en geloof teweeg, dat het mij onmogelijk is om het uit te spreken. Ik heb verstaan, wat Christus tot de bruid sprak: uw tanden zijn als een kudde schapen, die geschoren zijn, die uit de wasstede opkomen; die altezamen tweelingen voortbrengen en geen onder haar is jongeloos.

Door deze omstandigheden kreeg ik veel vrijmoedigheid om met mijn naaste te spreken; immers, ik was bij God bekend als iemand, die voor zijn naaste het goede zocht. Mijn gedachte was, dat er nu wel spoedig mensen tot God bekeerd zouden worden, maar dat duurde nog zeven jaren. Toch is die tijd niet onvruchtbaar geweest, want velen werden overtuigd van hun verloren staat; ook onder de jeugd was Gods Geest werkzaam; voorts kwam van Christus' arbeid openbaar bij twee mannen, aan wie Hij als Middelaar werd ontdekt. Onderling was er liefde, ook al was satan soms in haat en nijd bezig om het werk Gods te verstoren. Zo hebben die eerste jaren toch vruchten afgeworpen.

Aanvankelijk sprak ik 's zondags om de beurt in Schiedam, Hendrik-Ido-Ambacht of Alblasterdam. Ook heb ik nog driemaal in Capelle a. d. IJssel gesproken, totdat ds. Vlot daarheen ging. Na verloop van tijd zag ik in, dat Schiedam mijn vaste standplaats moest worden. Dat gaf weer nieuwe nood; ik was een schippersjongen en wenste niets uit mijzelf te doen, want dan moest ik de consequenties ervan zelf dragen. Maar dit was mijn wens, dat Christus, als Hoofd Zijner kerk, Zelf alles schikte; zodat, wat er ook zou gebeuren, ik mij altijd op Hem zou kunnen beroepen: *'Heere Jezus, het was toch Uw wil!'*¹

¹ De bevestiging van ds. H. Hofman vond plaats door ds. H. J. Bogaard op 27 mei 1936, met de tekst uit Jesaja 60: 1 en 2: Maak u op, word verlicht, want uw licht komt, en de heerlijkheid des HEEREN gaat over u op. Want zie, de duisternis zal de aarde bedekken en donkerheid de volkeren; doch over u zal de HEERE opgaan, en Zijne heerlijkheid zal over u gezien worden.